Ушбу сонда:

2 **АМНИСТИЯ** хатоларни тушуниш ва тузатиш, ҳаётда тўғри йўлни топиб олиш учун катта имконият

3 **«ИШОНЧ» ҲУҚУҚИЙ МАСЛАҲАТХОНАСИДА**

4 **ҚАЛБЛАРГА ИЛИҚЛИК БАҒИШЛАБ**

ГАЗЕТА 1991 ЙИЛ 23 МАРТДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ISHONCH

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

2005 йил 11 март, жума № 40 (1881)

СЕШАНБА, ЧОРШАНБА, ЖУМА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

ҒАНИМАТ ДАМЛАР сўрайди қадрин

Лавҳа

Ҳар кунги одатига кўра Шукуржон ишга барвақт келиб, цехларни айланишга киришди. Иш вақти бошлангач, тикувчилик цехида бир ўрин бўш қолди. «Гулжанойга, нима бўлди экан, у энг интизомли ишчилардан эди» ўйлади у. Шукуржон хонаси томон йўл олган ҳам эдики, шошиб келаётган аёлга дуч келди. Бу Гулжаной эди.

– Кечирасиз, опа, - деди у ва иш столига ўтирди.

Шукуржон бу аёлнинг хатти-ҳаракатидаги ўзгаришларни анчадан буён сезиб юрганди. Шўх, шодон юрадиган ишчи кейинги пайтларда маъюслашиб қолганди. Тушлик пайтида Шукуржон Гулжанойдан ҳол-аҳвол сўради:

- Ётоқхонадан бир хона олиб тургандик. Турмуш ўртоғим ва тўрт болам бу хонага сиғмаяпмиз. Кичик ўғлим хасталаниб қолди. Ҳозир қишлоқдан, ойимникидан қатнаяпман, – деди у.

«Феруз-Хоразм» ҳиссадорлик бирлашмаси касаба уюшма қўмитасига етакчилик қилаётган Шукуржон Машарипова шунда дангалчасига:

– Шаҳардан ер олиб берамиз, уй қурасан, – деди.

– Билмадимов, қўлимиз қисқа, опажон.

– Ҳечқиси йўқ, ёрдам берамиз, қолаверса, қариндошларинг ҳам қараб туришмас!

Шундай қилиб Шукуржон бирлашма маъмурияти билан биргаликда шаҳар ҳокимиятига мурожаат қилиб, Гулжанойга томорқа олиб берди. Қурилишига ҳам ёрдам қилди. Натижада бирлашманинг яна бир ишчиси уйли-жойли бўлиб қолди.

1979 йилдан касабақўм раиси сифатида фаолият юритиб келаётган Шукуржон ҳаётидан бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Бирлашмага Клара Жумамуротова раҳбарлик қилади. Бу тиниб-тинчимас, уддабуррон аёл бир пайтлари тикувчилик фабрикаси сифатида ташкил этилган, кейинчалик бўлиниб кетган фабрикани қайта тиклаб, ҳиссадорлик бирлашмасига айлантирди. Бунга ҳам қаноат қилмасдан, бирлашма базасида «Бизингтруд-Хоразм» масъулияти чекланган жамиятни ташкил қилди. Жамият ва бирлашма ишчи-хизматчилари трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқариш билан шуғуллана бошладилар. Корхонани кенгайтириш ва юритиш учун арзон хом-ашё топиш зарур эди. Клара касабақўм раиси билан маслаҳатлашиб, вилоят раҳбарларидан кўмак олиб, «Осиё-текстил» Хитой-Ўзбекистон қўшма корхонасини очишга муваффақ бўлди. Шундан кейин иш юришгандан-юришиб кетди. Қўшма корхонада тайёрланган пахта толаси масъулияти чекланган жамиятда ранг-баранг тусда товланадиган чиройли хомашёга айланади. Кейин бирлашма тикувчилари қўлида бу хомашёдан турли хил кийим-кечаклар тайёрланади. Айни пайтда бу ерда 400 нафар киши иш билан таъминланди.

Вилоят раҳбарлари тиришқоқ, ишнинг кўзини биладиган Клара Жумамуротова қобилиятини ҳисобга олиб, «Тадбиркор аёл» нодавлат, нотижорат ташкилотига раҳбарликка тавсия этишди

Э.ЭРМАТОВ,
«Ишонч» мухбири

БАХМАЛ БАҲОРИ

Чўққилари қор билан қопланган Моргузар тоғи этакларида жойлашган Бахмал туманига ҳамал бошқа жойларга нисбатан кечроқ киради. Бироқ бахмаллик миришкор кўклам юмушларини аллақачон бошлаб юборган.

- Ер ўзингники бўлгач, янада сергак тортиб қоларкансан киши, - дейди «Меҳриобод» фермер хўжалиги раҳбари Жамол Жуманов. - Қишда ер дам олса ҳам биз тинмадик. Етти гектар ерга ғалла экиб, тўлиқ ундириб олгандик. Қиш бўйи ғаллазорга гўнг-ўғит сочдик.

Жамол ака - тажрибали деҳқон. Фермер хўжалиги ташкил этиб, мустақил иш бошлаганига ўн йилдан ошяптики, ҳали бирор марта бармоқ тишлаб қолган эмас. Ҳар йили давлатга ғалла сотиш шартнома мажбуриятини ортиғи билан бажаради. 2004 йилда ҳам меҳнати самарали бўлди. Ғалласининг ҳосилдорлиги гектарига 41 центнерни ташкил этди. 40 тоннадан зиёд пиёз, 42 тонна помидор етиштирди. Хуллас, даромад ёмон бўлмади.

Ўзининг трактори, плуг, сеялка каби техникаси бадастир. Ўғиллари - атрофида. Ўтган йил охирида «Боғишамол» ширкат хўжалиги тугатилиб, ери фермерларга бўлиб берилди. Жамол ака ҳам тендерда қатнашиб, қўшимча тўрт гектар олди. Шунда қарамоғидаги ери тўққиз гектарга етди.

Туман қишлоқ ва сув хўжалиги бўлими бошлиғи Мамарасул Бобобековнинг айтишига қараганда, тоғолди ҳудудининг салқин иқлими картошкачилик, сабзавотчилик, боғдорчилик учун қулай. Қолаверса, уларни ғалла билан алмашлаб экиш яхши самара беради. Шунинг учун туманда кейинги йилларда мева-савзавотчиликни ривожлантиришга эътибор кучайган. Вазирлар Маҳкамаси қарори асосида тугатилаётган паст рентабелли ширкатлар ўрнида ташкил этилаётган янги фермер хўжаликлари орасида мева-сабзавот, боғдорчилик, чорвачилик соҳаларига ихтисослашаётганлари ҳам анчагина.

Тумандаги 1 минг 11 фермер хўжалигининг 666 таси ғаллачилик, 229 таси сабзавотчилик, 90 таси боғдорчилик билан шуғулланади. Бу тармоқларнинг ривожланишига туманда мева-сабзавотни қайта ишлайдиган корхоналар сони кўпаяётгани ҳам ижобий таъсир кўрсатмоқда. Ҳозир помидорни қайта ишлайдиган иккита, мева-сабзавотни қайта ишлайдиган битта корхона фаолият кўрсатаётир. Маҳсулот етиштирилса бас, харидор тайин. Мева-сабзавотни улгуржи хард қилиш ва сақлаш билан шуғулланадиган корхона очиш учун ҳаракат бошланган.

- Юртбошимиз Ислом Каримовнинг биз, фермерларга бераётган катта эътибори туфайли ҳам даромадимиз ортаяпти, ҳам элимизнинг дастурхони тўкинлашиб бораяпти, - дейди Ж.Жуманов. - Маҳсулот етиштириш, сотиш билан боғлиқ кўплаб муаммо ечимини топди ва топмоқда. Бундай эътибор бизни янада ғайрат кўрсатиб ишлашга ундамоқда.

(ЎзА)

Бешариқ ширкат хўжалигига қарашли биолаборатория хизматидан ғўза парвариши даврида зараркунандаларга қарши курашда деҳқонлар кенг фойдаланишмоқда. Жорий йил мавсумида бу ерда 34,5 килограм трихограмма, 9 миллион 375 минг дона бракон ва 6 миллион 250 минг дона олтинкўз биомаҳсулотлари етиштириш режалаштирилган.

Биолабораторияда ғўза зараркунандаларга қарши биомаҳсулотлар авлодини янгилашга катта эътибор қаратилган. Бу ерда парвариш қилинган фойдали ҳашаротлар ёрдамида хўжалик пахтакорлари анча маблағ иқтисод қилишмоқда.

Суратда: биолаборатория лаборанти Н.Назирбоева.

М.ҚОДИРОВ
(ЎзА) олган сурат

ЯШАМОҚ - ОЛИЙ БАХТ фақат унинг қадрига ета билиш лозим

Афсуски, баъзи кимсалар ўз бурчини унутиб қўяди. Нодонлиги, уқувсизлиги, эътиқодининг сустлиги боис жиноятга қўл уриб, қинғир йўлларга кириб кетади. Шубҳасиз ҳар қандай давлатнинг қудратли бўлиши учун юксак малакали, аҳлоқан баркамол шахслар керак. Шахснинг фуқаролик жамиятидаги ўрнини Президентимиз шундай баҳолайди: «Биз оддий ҳақиқатни тушуниб етишимиз керак: бизнинг давлатимиз, жамиятимизни биров четдан келиб қуриб бермайди. Унинг ҳаётини ўз ватанининг келажаги билан узвий боғлиқ бўлган биз ўзимиз, шу миллат фарзандлари бунёд этамиз».

Дарҳақиқат, қайси мамлакатда шахснинг қадр-қиммати, ҳақ-ҳуқуқлари қонун томонидан ҳимояланса, қўриқланса, бундай давлатда умумий манфаатдорлик, тинчлик ва осойишталик кўнгилдагидек бўлади. Мамлакатимиз мустақилликка эришгандан сўнг рўй бераётган ўзгаришларнинг барчаси аввало ҳар бир кишига қулай шарт-шароит яратиб беришга катта эътибор қаратилганидир. Амнистия тўғрисидаги Фармоннинг эълон қилиниши ҳам бунинг яққол далилидир. Фармон шарофати билан билиб-билмай жиноят кўчасига кириб қолганларнинг кўпчилиги қайтадан ўзларини ўнглаб олиш имконига эга бўлмоқдалар.

(Давоми 2-бетда)

ФЕРМЕР ҲАҚИҚИЙ ФИДОЙИ

Қизириқ - Сурхон воҳасидаги энг ёш туманлардан бири. Ўша пайтларда деярли ҳамма туманлардан тажрибали деҳқонлару, боғбонар ва чорвадорлар чўлни ўзлаштиришга жалб этилган эди. Ҳаттоки, Деҳқонобод ва Бойсун тоғларида яшовчи чорвадорлар ҳам ўзларини деҳқончиликда синаб кўриш учун кўчиб келишган...

Бободеҳқон меҳнати туфайли минглаб гектар ер ўзлаштирилиб, пахта етиштирилди. Чўлқуварларнинг машаққатли меҳнатлари эвазига улкан ишлар қилинди. Қақраган даштлар боғу-бўстонга айланди. Қишлоқ хўжалигининг барча соҳаларида Сурхондарёда энг илғорлардан бўлишди. Ҳар йили режалар ошиғи билан бажарилди. Шу билан бирга турли маданий-маиший бинолар, турар жойлар қурилиб, туман маркази ҳам йилдан-йилга обод бўлди, шаҳар тусини олди.

Аммо негадир сўнгги йилларда сурункасига қишлоқ хўжалигининг асосий тармоғи пахта етиштириш ва давлатга сотиш режаси бажарилмади. Ариқ ва зовурлар тозаланмаганлиги боис, ерларни яна шўр босди. Натижада ширкат хўжаликларида қарздорлик ошди. Ишловчиларга иш ҳақи ўз вақтида берилмади. Натижада деҳқоннинг ишдан кўнгли совиди.

Бироқ изланса имкон топиларкан. Бу ерда ҳам қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни янада чуқурлаштириш борасида бир қанча чора-тадбирлар амалга оширилди. Фермерлик ҳаракати ва уларни қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилди. Ер ўзининг ҳақиқий эгасини топгач, олинаётган ҳосил салмоғи ҳам ошди. Туман раҳбарлари фермер хўжаликларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлашлари натижасида, улар сафи 512 тага етди.

Фермер хўжаликларини ривожлантириш концепциясига мувофиқ зарар кўриб ишлаётган ва паст рентабелли ширкат хўжаликларидан 6 таси тугатилиб, улар ўрнида 94 та янги фермер хўжалиги ташкил этилди.

- Ҳозирги кунда улар ҳисобида 22 минг гектар ер мавжуд. Экин майдонининг 93 фоизи фермерлар ихтиёрида, - дейди деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмаси раиси Асқар Тўраев. - Уларга хизмат кўрсатиш учун жойларда қўшимча муқобил машина-трактор парки, минерал ўғит, ёнилғи-мойлаш материаллари сотиш шохобчалари ва агрохизмат марказлари ташкил этилди.

Рустам Шоимов фермер хўжалиги 2001 йилда ташкил топган бўлса-да, туманда энг илғор хўжаликлардан. 100 гектар майдонда деҳқончилик қилаётган фермер ҳосилдорликни йил сайин оширмоқда. Бултур ғаллачиликда ҳосилдорликни 65 центнерга, пахтачиликда эса 35 центнерга етказди. Олинган даромаддан янги техникалар сотиб олди. Етимкўл қишлоғи кўчасини таъмирлади. Асосийси, 20 нафар ишловчи етарли даражада рағбатлантирилди.

Меҳнатни ташкил қилиш ва одамлар манфаатдорлигини оширишда тадбиркорлик билан иш юритаётган фермерлар сони янада кўпаймоқда. Жумладан, "Қорақасмоқ", "Азимхон Усмонов", "Муборак РП" ва "Ашурбобо" фермер хўжаликлари каби мулкдорлар нафақат юқори унумдорликка эришмоқда, балки хайрли ишларда ҳам кўпчиликка ўрнак.

Доноларимиз "ерга хиёнат - элга хиёнат" деганларидек, уқувсизлигидан чув тушиб қолаётганлар ҳам йўқ эмас. "Қурашбобо" ва "Қийғашли" фермер хўжаликлари ана шундайлар сирасидан. Шу боисдан улар ихтиёридаги 121 гектар ер майдони қайтариб олинди ва танлов асосида бошқа мулкдорларга берилди.

Тўлқин ЖАЛИЛОВ,
"Ишонч" мухбири

Ислоҳот инсон учун

АЁЛ ИШЛИ БЎЛСА...

Фармон ва ижро

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 25 майдаги «Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармонида аёлларни иш билан таъминлаш масаласига алоҳида эътибор қаратилган. Ушбу вазифани бажариш юзасидан Жиззах вилоятида муайян ишлар амалга оширилмоқда.

Жиззах шаҳридаги «Зилолатекс» акциядорлик жамиятида ишлаб чиқариш технологиялари янгилангач, қирқдан зиёд янги иш ўрни яратилди. Бугун корхонада 150 нафарга яқин қиз-жувон меҳнат қилмоқда. Шунингдек, ўтган йил Мирзачўл, Зарбдор туманларида ишга туширилган ун заводларида, Пахтакор туманидаги «Жиззахқоп» корхонасида юздан зиёд аёл иш билан таъминланди. Жиззах шаҳрида, Ғаллаорол, Зомин туманларида очилган бичиш-тикиш цехларида ҳам ишга янги келган хотин-қизлар самарали меҳнат қилмоқда.

Вилоят аҳолисининг ярмидан кўпроғини - 560 минг нафарини ташкил этадиган хотин-қизлар барча соҳаларда фаол иштирок этмоқда. Улар орасида етук раҳбарлар, фан ва маданият арбоблари, тажрибали фермерлар, йирик тадбиркорлар талайгина. Аммо вазиятга Президентимиз Фармонида қўйилган талаблар нуқтаи назаридан баҳо берилса, ишлаш имкониятига эга хотин-қизларни иш билан таъминлаш масаласида муаммолар кўплиги аён бўлади.

«Хотин-қизларни иш билан таъминлаш бўйича 2005-2007 йилларга мўлжалланган вилоят дастури»да ана шу муаммони ҳал этишга қаратилган аниқ чора-табирлар белгиланган.

Жиззах шаҳрида бу йил очилиши мўлжалланаётган «Жиззах-ЮБУС» қўшма корхонасида етмишга яқин иш ўрни яратилади. Шунингдек, мавжуд корхоналарнинг қувватини ошириш, кенгайтириш ҳисобига ҳам иш ўринлари сонини кўпайтириш мўлжалланган.

Дастурда 2005-2007 йилларда қишлоқларда яратиладиган янги иш ўринларининг аниқ манзил ва муддатлари кўрсатилган. Дўстлик туманида иш бошлайдиган иккита қўшма корхонада аёллар учун 240 иш ўрни ажратилади. Бахмалда очиладиган томат ишлаб чиқариш, Ғаллаоролда қурилаётган чорвачилик маҳсулотларини қайта ишлаш корхоналарида, Зоминдаги ун, Пахтакордаги ёғ, Янгиободдаги чинни заводларида ҳам аёллар учун янги иш ўринлари яратиш кўзда тутилган.

* * *

«ЎзДЭУавто» қўшма корхонасида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмининг ортиши автомобилсозлар учун бутловчи қисмлар етказиб берувчи корхоналарда ҳам ишлаб чиқаришнинг кенгайишига сабаб бўлмоқда. Жумладан, «ЎзКоджи» қўшма корхонасида кейинги пайтда қўшимча 70 иш ўрни ташкил этилди. Уларнинг 40 тасини хотин-қизлар эгаллади. Бу ерда автомобиллар учун электр симлари ва тасмалар тайёрланади.

- Корхонада меҳнат қилаётган 400 дан ортиқ ишчининг кўпчилигини хотин-қизлар ташкил этади,- дейди қўшма корхона бош директори ўринбосари К.Умаралиева. - Биз бу ҳолатни ҳисобга олганмиз. Корхонада меҳнат қилиш ва дам олиш учун зарур барча қулайликлар яратилган. Яқинда ишчи ва хизматчиларни уйларидан ишга олиб келиш учун яна битта автобус сотиб олдик.

(ЎзА)

ЙЎЛОВЧИЛАР УЧУН СОВҒА

Ўтган йилнинг охирида шаҳар ва шаҳар атрофидаги йўналишларда «СамКочавто» қўшма корхонасида ишлаб чиқарилган қирқта янги автобус қатнай бошлаган эди. Баҳорнинг илк кунларида эса автотранспортчилар навбатдаги совғани туҳфа этишди. - Вилоят марказининг серқатнов икки йўналишида Павлов автобус заводида (Россия) тайёрланган ўн саккизта янги «ПАЗ-32054» автобуслари йўловчиларга хизмат кўрсата бошлади. Эътиборли томони шундаки, шаҳар транспортида йўл ҳақи бор-йўғи 50 сўм бўлиб, хусусий йўналиш таксиларидан тўрт баробар арзон.

- Лизинг асосида мамлакатимизда ва Россияда ишлаб чиқарилган автобуслар сотиб олингач, «Наманган шаҳар 11-автобус саройи» АЖдаги техника воситаларининг сони 97 тага етди,- дейди автокорхона бошлиғи Аҳмаджон Ҳожиев. - Бу вилоят ҳокимлиги ва автотранспорт корхоналарининг жамоат транспорти таркибини янгилаш ва замонавийлаштиришга қаратилган ишлари натижасидир.

БУЮК ЖАҲОНГИР қадами етган табаррук маскан

Чайдари қадимий тарихга эга. Қишлоқдаги Товошартепа, Чимритепа, Найматепа, Қизилбоштепа қирларида топилган осориатиқалар ўтмиш авлодлар ҳаётидан дарак беради. Жуғрофий ҳолатига кўра анча пастда жойлашган. Қадимда қамиш, хилма-хил гиёҳларга қопланган кенг яйлов бўлган. Буюк жаҳонгир Амир Темурнинг қадами етган табаррук маскан.

Истиқлол йилларида Чайдари янада чирой очиб, Қашқадарё вилоятидаги кўркам ва обод манзилгоҳга айланди. Қишлоқ инфратузилмасида катта ўзгаришлар рўй берди.

– Ҳудудимизда 2100 та хонадон бўлиб, 9100 дан ортиқ аҳоли яшайди, - дейди маҳалла фуқаролар йиғини раиси Абдуришид Холиқов. – Учта қишлоқ ва 5 та маҳаллага бўлинган.

Қишлоқда Америка Қўшма Штатларининг Халқаро ривожланиш агентлиги (ЮСАИД) томонидан инфратузилмани ривожлантириш ва аҳоли яшаш шароитларини яхшилашга қаратилган дастурлар амалга ошириляпти. Дастлаб аҳоли томонидан 1 миллион сўм маблағ тўпланиб, 1 километр масофага газ қувурлари ётқизилди. 680 та хонадон газлаштирилиб, харажатлар халқаро жамғарма ҳисобидан қопланди. Марказдан олисда жойлашган Ғозли ва Қўтонтепа массивларида яшаётган 580 та оила «зангори олов»дан фойдаланяпти.

Абдураззоқ бобо Холиқов 2 йил мобайнида хўжаликка раҳбарлик қилиб, ортидан ўчмас из қолдириб кетди. Саховатпеша инсон ташаббуси билан қурилган 800 ўринли маданият саройи қаровсиз ҳолга келиб қолган эди. Отанинг содиқ фарзанди, қишлоқ фуқаролар кенгаши раиси Абдуришид Холиқов хайрли ишга қўл урди. ЮСАИД ҳамкорлигида маданият кошонаси таъмирдан чиқарилиб, турли тўгараклар очилди. Ҳозир Зубайда Аллаёрова мудирлик қилаётган кутубхонанинг мухлислари кўпайиб бормоқда. Гулбаҳор Султонова ишлаётган «Гўзаллик салони» хотин-қизлар билан гавжум. Сураткаш Илҳом Ашуров мижозларга намунали хизмат кўрсатмоқда. Тўй-ҳашамлар ўтказиладиган 250 ўринли зал шинам қилиб безатилган.

Жисмоний тарбия ва спорт – саломатлик гарови. Ҳар иккала томондан 16 миллион сўм ажратилиб, замонавий мажмуа қад кўтарди. Бу ерда енгил атлетика, футбол, бокс, баскетбол, теннис, волейбол майдонлари, кураш ва бокс зали, ювиниш-ечиниш, мураббийлар хоналари мавжуд. Тажрибали мураббий Абдуназар Умаров ёшларнинг бўш вақтларини қизиқарли ва мароқли ўтиши учун астойдил жон куйдирмоқда.

Қишлоқ ва маҳаллалардаги 2200 дан ортиқ вояга етмаган ёшлар спорт тўгараклари машғулотларига жалб этилган. Мавжуд 3 та мактабнинг барчасида спорт майдончалари қурилиб, ишга туширилди.

Врачлик пункти, маҳалла гузари, дорихона, новвойхона, ошхона, сартарошхона, ўнлаб маиший хизмат савдо тармоқлари аҳоли хизматида. Кўп тармоқли «Ўзбекистон» хусусий корхонасининг очилиши юзга яқин йигит-қизларни иш билан таъминлаш имконини берди. Корхонада пахта титиш цехи, тегирмон, мой жувоз ишлаб турибди. 3 гектарлик иссиқхонада сабзавот маҳсулотлари, турли хил кўчатлар етиштиряпти.

Ҳозир артезиан қудуқларига насос ўрнатиш ва аҳолини сифатли ичимлик суви билан таъминлаш бўйича 7,5 миллион сўмлик яна бир лойиҳа амалга ошириляпти. Кўчаларни асфальтлаштиришга киришилди.

Ҳудудда фаолият кўрсатаётган юздан зиёд фермер ва ишбилармонлар ижтимоий ҳимоя тадбирларида фаол қатнашишяпти. «Абдураззоқ ота» фермер хўжалиги биринчи гуруҳ ногирони Салим Қўчқоровни, «Ориф бобо» фермер хўжалиги нафақахўр Оқбўта Ёқубовни, «Авлаёр» фермер хўжалиги ногирон фарзандлари бор Шарофат Хайитова оиласини ҳомийликка олган.

Иззат ҲИКМАТОВ,
«Ишонч» мухбири

ПРЕЗИДЕНТИМГА РАҲМАТЛАР АЙТАМАН

Одам боласи доимо қилаётган ишининг оқибатини ўйлаши керак экан. Баъзида арзимас бўлиб туюлган хато вақти келиб қимматга тушиши мумкин. Ўз ҳаётимда бунга ишонч ҳосил қилдим. Пушаймонманки, асти қўяверинг. Тан олиб айтаман ғўрлигим, эътиқодимнинг сустлиги туфайли кимларнингдир пуч ваъдаларига учдим. Вақт ўтиши билан хатоимни тушуниб, виждон азобида қийналдим. Ҳақиқат доим аччиқ бўлади. Ана шу ҳақиқатни ҳазм қилиш эса унданда оғир.

Дўстларим, тенгқурларим ҳалол меҳнат қилиб, обрў-эътибор топиб ота-оналари, яқинларининг юзини ёруғ қилишмоқда. Мен эса уйдагиларни куйдирдим. Юрагимни яна бир нарса ўртайди. Уч нафар фарзандимнинг тақдири ҳақида тузукроқ ўйлаб кўрмабман. Жазони ўташ маҳкамасида ўтган кунларим том маънода азобли бўлди. Ўкиниб, ўзимни асло кечиролмасдим. Эркин яшаш, севган касбингда меҳнат қилиш нақадар катта бахт эканлигини чуқурроқ англадим.

Президентимизнинг амнистия тўғрисидаги Фармони мен каби алданганлар, адашганлар учун катта имкониятлар эшигини очди. Қадрдонларим бағрига қайтдим. Ҳозирда туманимиздаги фермер хўжалигида меҳнат қиляпман. Ҳалол меҳнатнинг нони ширин. Ишончим комил, Президентимиз меҳрибонлигига, ишончига жавобан ҳалол ишлайман, ҳалол яшайман. Эл корига яраш учун ўзимни ҳамиша сафарбар деб биламан.

Озод АВАЗНИЁЗОВ,
Урганч тумани

Амнистия туфайли жазони ўташдан озод этилган Р.Тиллаев (суратда) хатосини тушуниб, ҳаётда ўз ўрнини топишга эришди. У Тошкент трактор заводига ишга кириб, мураббийи И.Шевцов ёрдамида касб сирларини пухта ўрганмоқда. Корхонада соғлом муҳит яратилганлиги, меҳнатга яраша ҳақ тўланаётганлиги, аксарият цехлардаги шароит кўнгилдагидек бўлганлиги иш унумдорлигини оширмоқда.

– Энди хатолар такрорланмайди, Президентимиз меҳрибонлигига ҳалол меҳнатим билан жавоб бераман, - дейди биз билан суҳбатда Р.Тиллаев.

Ғ.ХИДИРОВ
олган сурат

(Боши 1-бетда)

Президентимизнинг «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 12 йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида»ги Фармони жорий йилнинг 1 март ҳолатига 45 мингдан зиёд шахсга қўлланилиб, деярли 30 минг шахс жазодан озод этилди.

Фармоннинг 1-моддаси «а» банди 3 мингга яқин аёлларга, «б» банди 800 дан ортиқ жиноят содир этган вақтда 18 ёшга тўлмаган шахсларга, «в» банди 180 нафар 60 ёшдан ошган эркакларга, «г» банди 83 нафар жиноят содир қилгунга қадар доимий яшаш жойи Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида бўлган, озод этилгандан сўнг Ўзбекистон Республикасида бўлиш учун қонуний асослар бўлмаган, биринчи марта судланган чет эл фуқароларига нисбатан қўлланилди.

Фармоннинг 2-моддасига мувофиқ эҳтиётсизлик орқасида жиноят содир этган, шунингдек, ижтимоий хавфи катта бўлмаган ёки унча оғир бўлмаган жиноят содир этгани учун биринчи марта ҳукм қилинган 15 мингга яқин шахслар озод этилди. Фармоннинг 3-моддаси жазони ўташга тўсқинлик қиладиган, яъни оғир касалликка чалинган ёки биринчи ва иккинчи гурух ногиронлари деб топилганларга, 4-моддаси озодликдан маҳрум этиш жазосига ҳукм қилиниб, ўталмай қолган жазо муддати икки йилдан кўп бўлмаган 4500 дан зиёд шахсга, 5-моддаси экстремистик ташкилотлар фаолиятидаги иштироки, улар таркибида Ўзбекистон

ЯШАМОҚ - ОЛИЙ БАХТ

фақат унинг қадрига ета билиш лозим

Республикасининг Конституциявий тузумига қарши жиноятлар ёки жамоат хавфсизлигига қарши бошқа қилмишлар содир этганлиги учун озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилиниб, тузалиш йўлига ўтган 350 дан ортиқ шахсга тадбиқ этилди.

Фармоннинг 7-моддаси 16 мингдан ортиқ қасддан содир этган жинояти учун 10 йилгача ва 10 йилдан ортиқ муддатга озодликдан маҳрум этилган маҳкумларга қўлланилиб, уларнинг ўталмай қолган жазолари тегишли тартибда қисқартирилди. Тергов ва суриштирув органлари томонидан жами 2 мингдан зиёд шахсга, жиноий ишлар бўйича судлар томонидан тўққиз ярим мингдан ортиқ шахсга, Ўзбекистон Республикаси ИИВ ХООББ жазони ижро этиш инспекциялари томонидан 16 мингдан зиёд шахсга, ЖИЭББ тизими ҳамда Ўзбекистон Республикаси МХХ тергов хибсхонасидан эса 17 мингдан ортиқ маҳкумга тадбиқ этилди.

Жазони ўташ жойларидан озод этилган, доимий яшаш жойларига қайтиб келган шахсларга жойлардаги мутасадди ташкилотлар томонидан зарур ёрдам кўрсатилмоқда. Уларнинг жисмоний ва руҳий саломатлиги ва соғлигини мустаҳкамлаш ишлари олиб борилмоқда. Шунингдек, жамиятимиз ўзаги бўлган оила осойишталигини таъминлаш, инсонларга оиладаги соғлом турмуш тарзи афзалликларини тушунтириш мақсадида маҳаллалар ҳамда муассасаларда суҳбатлар ўтказилмоқда. Зеро, инсон жамиятда яшар экан, у фуқаро сифатида ҳуқуқ ва эркинликларидан фойдаланиш билан бир қаторда инсоний бурчини амалга оширмоғи лозим бўлади. Бундай шахсларни қўллаб-қувватлаш ҳамда улар қайта жиноятга қўл уришларининг олдини олиш мақсадида Республика Прокуратураси ва ушбу Фармонни ижро этувчи органлар ҳамкорлигида кўпгина ишлар амалга оширилмоқда.

Халқимиз қадимдан жамиятда яшовчи шахсларнинг инсоний фазилатлари ва хислатлари бўлмиш дўстлик, ўзаро ҳамкорлик, одамийлик, инсонпарварлик каби фазилатларни улуғлаб келган. Инсон деган улуғ номга тўғри келмайдиган иллатлар - ғаразгўйлик, ёвузлик, худбинлик кабиларни қоралаган.

Шундай экан ҳар бир фуқаро яшаш деган олий бахт ва кўрсатилаётган ғамхўрликлар қадрига етиб, ҳаёти давомида эзгу ишлар сари интилса олам гулистон бўлади.

Абдуғаффор ЖУМАДИЛОВ,
Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг бошқарма прокурори, адлия маслаҳатчиси

Ҳозирги кунда шаҳар ва туманлар мослашув марказларида иш ҳар қачонгидан қизғин. Бу ерда амнистия туфайли авф этилган инсонларга керакли ёрдам кўрсатилмоқда. Жумладан, Зангиота тумани ҳокимлиги қошидаги ижтимоий мослашув марказига мурожаат қилиб келган ҳар бир шахс ўзлари хоҳлаган йўналиш бўйича ишга жойлаштирилмоқда.

Суратда: марказ раҳбари С.Исмоилов амнистия шарофати ила жазони ўташдан озод этилган фуқаро Қ.Маматкаримовга йўл-йўриқ ва маслаҳатлар бермоқда.

И.ҲАСАНОВ
олган сурат

АМНИСТИЯ

хатоларни тушуниш ва тузатиш, ҳаётда тўғри йўлни топиб олиш учун катта имконият

* * *

Жиноят ижроия кодексига киритилган ўзгартишлар жазони ўташ шароитларини анча яхшилаш, маҳкумларга муддатидан илгари озод бўлиш ҳуқуқини берадиган моддаларни кўпайтириш, жазони ўташ жойларида яшаш тартиби ва шароитини сезиларли даражада енгиллаштириш имконини яратди.

Натижада жазони манзил-колонияларда ўтаётган шахсларнинг улуши қамоқда сақланаётганлар сонига нисбатан анча кўпайди. Яъни, 1990 йилда манзил-колонияларда жазони ўтаётган шахслар маҳбусларнинг умумий сонига нисбатан 7 фоиз бўлган бўлса, бугунги кунда бу рақам 21 фоизни ташкил этмоқда.

* * *

Ҳозирги вақтда Ўзбекистонда ҳар 100 минг аҳолига нисбатан қамоқдагилар сони 158 кишини ташкил этади. Айни пайтда ушбу кўрсаткич, масалан, АҚШда - 715, Россияда - 584, Украинада - 416, Қозоғистонда - 386, Қирғизистонда - 390, Эстонияда - 339 кишидан иборат.

* * *

Ўтган 10 йилдан ортиқроқ вақт мобайнида ўлим жазоси қўлланилиши мумкин бўлган жиноятлар таркиби 33 тадан 2 тагача қисқартирилди.

Эндиликда фақат террорчилик ва оғирлаштирувчи вазиятларда қасддан одам ўлдирганлик учунгина ўлим жазоси берилиши кўзда тутилган. Айни вақтда қонунчилигимиз ўлим жазосининг хотин-қизларга, вояга етмаганлар ва олтмиш ёшдан ошган шахсларга нисбатан қўлланилишини ман этади.

Билиб-билмай жиноят кўчасига кириб қолган шахслар амнистия шарофати билан жазодан озод этилиб, яқинлари бағрига қайтишга мушарраф бўлишди. Шубҳасиз, бундай шахсларнинг ҳаётда ўз ўрнини топиб олишлари учун албатта кимнингдир ёрдами зарур. Бундай ҳолат маълум муддатгина амалга ошириладиган жараён бўлмай, балки доимий тарзда уларнинг ҳолидан хабар олиб, назорат қилиб боришни тақозо этади.

КВОТАЛАНГАН ЎРИНЛАР АЖРАТИЛДИ

Айтиш жоизки, Президентимизнинг 2003 йилдаги амнистия тўғрисидаги Фармонига асосан вилоятда яшовчи жазодан озод этилган 445 нафар шахсга турли хилдаги ёрдамлар уюштирилди. 11 миллион 874 минг сўм миқдорида моддий ёрдам берилиб, ишлашни хоҳловчилар меҳнат бўлимлари ёрдамида ишга жойлаштирилди. Ҳозирда ушбу инсонларнинг баъзилари нон пишириш цехларида, қишлоқ хўжалигида ҳамда автослесар, сантехник каби касбларда меҳнат фаолиятини давом эттиришмоқда. Шунингдек, хусусий корхоналарда ишлашмоқда. Айни пайтда жазодан озод этилган инсонларни иш билан таъминлаш борасидаги саъй-ҳаракатлар жадаллик билан олиб борилмоқда. Корхона ва ташкилотлар билан ҳамкорлик янада мустаҳкамланиб, квоталанган иш ўринлари ажратилган.

Албатта, ҳар қайси инсон меҳнат шароити яхши, рисоладагидек маошга эга бўлган касбда ишлашни хоҳлайди. Шулар ҳисобга олиниб, ишга кирувчи шахс иш жараёнида айрим муаммоларга учраб қолмаслигига эътибор қаратилган.

Айни кунларда Президентимизнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 12 йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисидаги Фармонига асосан жазодан озод этилган 181 нафар шахсдан 158 нафари ишга жойлаштирилди. Уларга 4 миллион 494 минг сўм миқдорида моддий ёрдам кўрсатилди. Вилоятдаги шаҳар ва туманлар меҳнат бўлимлари, даволаш муассасалари, ички ишлар ходимлари биргаликда мавжуд муаммоларни ҳал этиш борасида яқиндан ёрдам беришмоқда.

С.ҚАЛАНДАРОВ,
Хоразм вилояти ҳокимлиги жазони ижро этиш муассасаларидан қайтиб келган шахсларни ижтимоий ҳимоялаш маркази раҳбари

МУҲИМИ ТЎҒРИ ХУЛОСА ЧИҚАРИШ

Давлатимиз раҳбарининг «Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 12 йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида»ги Фармони шарофати ила Наманган вилоятидан жорий йилнинг январ ойи охиригача 200 нафарга яқин шахс ўз оиласига қайтиб келди ва ички ишлар бўлимлари ҳисобига қўйилди.

Шунингдек, улар шаҳар ва туман ҳокимликлари ҳузуридаги жазони ўташ маҳкамаларидан бўшатилган шахсларда ижтимоий кўникмалар ҳосил қилиш марказлари томонидан ҳам ҳисобга олинди. Уларга моддий ёрдам кўрсатиш ва ижтимоий ҳаётга мослашишларида кўмаклашиш чоралари белгиланмоқда. Келганларнинг ҳар бири биринчи навбатда соғлиқни сақлаш бўлимлари томонидан тиббий кўрикдан ўтказиляпти. Касаллиги аниқланганлар даволаш муассасаларига жойлаштирилмоқда.

Амнистия туфайли озодликка чиққанларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш тадбирлари ишга солинмоқда. Бунинг учун вилоят бошқармаси томонидан 33 миллион сўмдан ортиқ маблағ ажратилди. Жазони ўташ жойларидан қайтганларнинг асосий қисмига энг кам ойлик иш ҳақининг олти баробари миқдорида моддий ёрдам берилмоқда.

– Озодлик қадрини тутқунликда яхши англадим, – дейди гиёҳвандлик воситалари савдо-сотиғи билан шуғулланганлиги учун озодликдан маҳрум этилган Норин туманида яшовчи Азиз Мамадалиев. – Жазо муддатининг 3 йилу 7 ойини ўтказганимда Президентимизнинг амнистия тўғрисидаги Фармони эълон қилинди. Шу туфайли муддатидан олдин озод қилиндим. Бу менга нисбатан кўрсатилган бағрикенглик, хатоларимни тузатишим, ҳаётда тўғри йўлни топиб олишим учун тенгсиз имкониятдир. Энди сидқидилдан ҳалол меҳнат қилиб, эл корига ярашга, фарзандларимни меҳнаткаш инсонлар сифатида вояга етказишга ҳаракат қиламан. Чексиз меҳрибонлик учун Президентимизга раҳмат.

Вилоятимизда 2004 йил давомида жазони ижро этиш жойларидан бўшаб келган 775 нафар шахс ҳар томонлама қўллаб-қувватлани буларга 19 миллион сўмликдан зиёд моддий ёрдам кўрсатилди. 650 нафар шахс шаҳар ва туманлардаги ижтимоий кўникмалар ҳосил қилиш марказлари ва меҳнат бўлимлари билан ҳамкорликда ишга жойлаштирилмоқда. Паспорт олиш, ишга жойлаштириш, турар-жой ва бошқа масалалар билан мурожаат қилганларга ёрдам кўрсатилди. 53 нафарига ишсизлик нафақаси тайинланди. Озодликка чиққанларнинг кўпчилиги «Наманганавтойўл» бирлашмаси ва унга қарашли корхоналарда, «Нотўқимачи», «Намангандон», «Учқўрғондон», «Наманган-Телеком», «Намангантекстил» акциядорлик жамиятларида меҳнат қилмоқдалар.

Ёқубжон МАМАСИДДИҚОВ,
Наманган вилояти ҳокимлиги жазони ижро этиш муассасаларидан қайтиб келган шахсларни ижтимоий ҳимоялаш маркази раҳбари ўринбосари

Мустақиллик йилларида миллатимиз қон-қонига сингиб кетган иймону инсоф, меҳр-оқибат, адолат ва тенглик, инсонпарварлик ва бағрикенглик каби қадриятларни мустаҳкамлаб, уларга янги мазмун бағишлашга алоҳида эътибор берилмоқда.

ҚАБИҲ НИЯТЛИЛАР

борлигини унутмайлик

Қадр-қиммат инсонга тегишли хусусиятлар бўлиб, уларнинг ҳаёти ва соғлиги ёки шахсий эркинлиги бебаҳо бойликдир. Бу қоидалар Асосий Қомусимизда ҳам мустаҳкамлаб қўйилган.

Инсон ўзининг жамиятда тутган ўрнини англаб етиши унинг ҳаракат ва хулқини белгилаб беради. Шунга қарамай баъзи инсонлар билиб-билмай қилган ҳаракатлари оқибатида катта хатога йўл қўйганликларини афсуски кеч англаб етишади. Энг ёмони шуки, қонунга, инсоний ҳуқуқларга зид ҳаракатларнинг содир этилиши нафақат инсоннинг ўз ҳаётини, балки яна қанчадан-қанча одамлар ҳаётини издан чиқиб кетишига сабаб бўлиши мумкин.

Шу боис Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида инсон қадр-қимматини ҳурмат қилиш фуқароларнинг муқаддас бурчлари қаторида мустаҳкамлаб қўйилган. Бош Қомусимизнинг 48-моддасида қайд этилганидек, фуқаролар Конституция ва қонунларга риоя этишга, бошқа кишиларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари, шаъни ва қадр-қимматини ҳурмат қилишга мажбурдирлар. Афсуски, ана шу мажбуриятга амал қилмаётган, унга беписандлик билан қараётган кимсалар ҳам учраб туради. Шунга қарамай давлатимиз томонидан бундай шахслар ҳам маълум маънода ҳимояга олинган.

Шу ўринда Президентимизнинг амнистия тўғрисидаги Фармонининг эълон қилиниши адашиб нотўғри йўлга қадам қўйган шахсларнинг ўзини ўнглаб олишлари учун берилган катта имконият эканлигини эътироф этиш жоиз.

Ушбу Фармон шарофати ила озодликдан маҳрум этилган баъзи инсонлар яқинлари бағрига қайтиш бахтига муяссар бўлишди.

Шу даврга қадар амнистия шарофати билан озодликка чиққан шахслардан 45 нафарига ҳар томонлама зарурий ёрдам кўрсатилди. Туман меҳнат бўлими ҳамда соғлиқни сақлаш ходимларининг ички ишлар ходимлари билан биргаликда фаолият олиб бораётганлари жазодан озод этилганлар учун ғоятда қулай бўлмоқда. Улар туман ички ишлар бошқармасининг ўзидаёқ ишга жойлашиш муаммосини ҳал этиб, соғлигини тиклаб олиш борасидаги маслаҳатни олиш имконига эга.

Жазодан озод этилганларнинг 18 нафари меҳнат бўлимлари ва жамоатчилик ёрдами асосида ишга жойлаштирилди. 9 нафар шахс мустақил равишда ўз ўрнини топди. Шу билан бирга туман ички ишлар бошқармасининг бўлинмаси томонидан амнистия тўғрисидаги Фармонга асосан 183 нафар рўйхатда турган аҳлоқ тузатиш ишлари ва шартли синов муддати жазолари тайинланган шахсларга нисбатан ҳам амнистия қўлланилди. Ушбу шахсларнинг 33 нафари аёллар, 8 нафари вояга етмаганлар ҳамда 2 нафари 60 ёшдан ошган шахслардир.

И.ДЎСТМУРОДОВ,
Мирзо Улуғбек туман ИИБ жазони ижро этиш инспекцияси бўлими бошлиғи, милиция майори

«АГАР МЕНИНГ ФАРЗАНДИМ БЎЛСАНГ...»

Муқаддас бундан бир неча йил олдин тўғри йўлдан адашиб ҳаммаси хамирдан қил суғургандай силлиқ кечади-ю, қилган жиноятимни ҳеч ким пайқамайди, деб ўйлаганди. Афсуски, унинг бу хомхаёли узоққа чўзилмади. Ўзини суд курсисига ўтиргани-ю, симтўрлар билан ўралган деворлар орасига бориб қолгани бамисоли тушдек кечди.

Яқинлари орқасидан зор йиғлаб қолгани эсида. Ҳар кун, ҳар дақиқа уни ўйлаб ич-ичидан эзилишади. Онаизори тунни кунга улаб фарзандидан хавотирда. «Эҳ болама, наҳотки, ўз қилмишинг билан мени, фарзандларингни бир умрлик азобга қўйганингни билмаган бўлсанг. Агар менинг фарзандим бўлсанг, маҳалла-кўй, қўни-қўшнилар олдида мисқоллаб йиғилган оиламиз обрўсини тупроққа қориб ташлаганингни англаб ет, хулоса чиқар», - дея зорланади она.

Онаизорнинг илтижолари туфайлими Муқаддас Бойходжаева Президент Фармонига кўра озодликка чиқарилди. У яна яқинлари бағрида. Ўзига кўрсатилган меҳрибонликдан беҳад миннатдор.

Ўйлаймизки, Муқаддас ўз сўзининг устидан чиқиб, халқимизга муносиб фарзанд бўлади.

Роза САЙДАҲМЕДОВА,
«Ишонч» мухбири

БЕФАРҚ БЎЛМАНГ, АЗИЗЛАР!

Кейинги йилларда аҳолига тиббий хизмат кўрсатишни янада яхшилаш борасида талай ишлар амалга оширилди. Айниқса, гиёҳвандлик кўчасига кириб қолганларни бу офат домидан қайтариш учун соғлиқни сақлаш ходимлари бор имкониятдан унумли фойдаланишмоқда.

Оғу асири бўлган инсон ҳамма нарсани, ҳатто яқинлари-ю болачақасинида унутиб фақат гиёҳванд модда топиш ва истеъмол қилиш илинжи билан яшайди. Ҳатто бундай инсонлар оиласидан осонгина воз кечишгача борадилар. Шу боис ногирон бўлиб туғилаётган гўдаклар сонининг кўпайишига сабаб бўлувчи гиёҳвандларга қарши кескин кураш олиб борилмоқда. Баъзилар юртимиз келажаги соғлом авлод тақдири билан боғлиқлигини англаб етса ҳамки, гиёҳвандлик кўчасига қадам қўяди. Оила қўрғони барбод бўлиб, ўз умрига ўзи зомин бўлаётганини хаёлига ҳам келтирмайди.

Гиёҳвандликни ихтиёр этган инсон борки, унинг ҳаёти кутилмаганда ўз интиҳосини топиши мумкин. Шу боис гиёҳвандлик йўлига кириб қолганларни тўғри йўлга қайтариш борасида шифокорлар бор имкониятлардан унумли фойдаланишяпти. Айниқса,жазодан озод этилган, гиёҳвандликка рўжу қўйган шахсларни даволаш жараёнида уларнинг ҳаётга ҳамда атрофдагиларга мослашиб кетишларига катта эътибор қаратилаяпти. Улар ҳар томонлама шифокор кўригидан ўтгач муолажа қилинади. Даволаш жараёни тугаган сўнгги даврда ҳам улар дастлаб диспансер томонидан ҳар ойда бир маротаба, кейинчалик йилига бир марта кўрикдан ўтказилади.

Бизнинг наркологик диспансеримиз томонидан айни пайтда олиб борилаётган ишларнинг яхши самара бераётгани ҳаммамиз учун қувонарли. Бунда тажрибали шифокорларнинг хизматлари катта. Бугунги кунда диспансер замонавий даволаш ускуналари билан жиҳозланиб, бу ерда олий тоифали ҳамда профессор даражасига эга шифокорлар кўпчиликни ташкил этади. Шулардан, олий тоифали врач - нарколог Елена Попова, психиатр врач-нарколог Зафар Отабоев, психотерапевт Андрей Ким, ҳамда профессор психиатр Назира Хўжаеваларнинг алоҳида ўрни бор. Улар ҳар бир касал иложи борича тезроқ тузалиб, соғлом турмуш кечиришини таъминлаш учун фидойилик кўрсатиб ишлашмоқда.

Абдумажид ПЎЛАТОВ
Тошкент шаҳар наркологик диспансери нарколог-шифокори

«Ишонч» ҳуқуқий маслаҳатхонаси

Саволларингизга ҳуқуқшунос Гулнора Муродова жавоб беради

III ГУРУҲ НОГИРОНИГА ПЕНСИЯ ҚАЙ ТАРТИБДА ТАЙИНЛАНАДИ?

САВОЛ: мен III гуруҳ ногирониман. Мактабда дарс бераман. Умумий меҳнат стажим 10 йилни ташкил этади. III гуруҳ ногиронларига пенсия қандай тартибда тайинланади ва қай тарзда тўланади?

С.АБДУКАРИМОВА,
Қумқўрғон тумани

ЖАВОБ: «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонуннинг 17-моддасида пенсия ³олиш ҳуқуқини берадиган иш стажи белгиланган стажнинг узлуксизлиги ёшга қараб фарқланади, демак фуқаро қанча ёш бўлса, иш стажи шунча кам талаб қилинади. Лекин сиз хаттингизда ёшингиз тўғрисида маълумот бермагансиз.

Иш жараёнида майиб бўлиб қолганда касб касаллигига чалинганда бериладиган ногиронлик пенсиялари иш стажидан қатъи назар тайинланади. Умумий касаллик туфайли бериладиган ногиронлик пенсиялари ногиронлик бошланган пайтга қадар иш стажига эга бўлган тақдирда қуйидагича тайинланади:

Ёши	Иш стажи (йил ҳисобида)
23 ёшга қадар	2
23 ёшдан 26 ёшга қадар	3
26 ёшдан 31 ёшга қадар	5
31 ёшдан 36 ёшга қадар	7
36 ёшдан 41 ёшга қадар	9
41 ёшдан 46 ёшга қадар	11
46 ёшдан 51 ёшга қадар	14
51 ёшдан 56 ёшга қадар	17
56 ёш ва ундан ошганда	20

Пенсиянинг миқдори эса юқорида кўрсатиб ўтилган иш стажининг муддатига боғлиқ бўлиб, у пенсиянинг таянч миқдоридан, иш стажи учун пенсиянинг оширилиши ҳамда пенсияга қўшиладиган устама ҳақлардан иборат бўлади.

Пенсиянинг таянч миқдори III гуруҳ ногиронларига ногиронлик пенсияси учун - пенсияни ҳисоблаб чиқариш учун олинадиган ўртача ойлик иш ҳақининг 30 фоизи, лекин энг кам ойлик иш ҳақининг камида 50 фоизи миқдорида белгиланади.

Пенсиянинг иш стажи учун III гуруҳ ногиронларига тўлиқ пенсия тайинлашда талаб этиладиганидан ортиқча меҳнат стажининг ҳар бир тўлиқ йили учун пенсия ҳисоблаб чиқариш учун олинадиган ўртача ойлик иш ҳақининг 0,5 фоизи миқдорида оширилади.

Қонунда умумий касаллик туфайли III гуруҳ ногиронларининг пенсияларига устама ҳақлар берилиши назарда тутилмаган.

Ишлаб турган III гуруҳ ногиронларига пенсия иш жойидан тайинланган пенсиянинг 50 фоизи миқдорида тўланади.

ИШЛАЁТГАН II ГУРУҲ НОГИРОНИГА ҚАНДАЙ ИМТИЁЗЛАР БОР?

САВОЛ: мен яқинда II гуруҳ ногиронлигига чиқдим. Ишлашни давом эттирсам пенсиямни тўлик олиш имкониятига эга бўламанми? Бундан ташқари, ишлаётган II гуруҳ ногиронларига қандай имтиёзлар бор?

А.РАҲМАТОВА,
Янгиариқ тумани

ЖАВОБ: 1998 йил 28 майдаги Ўзбекистон Республикасининг Олий суд пленуми қарорига асосан, агар Сиз II гуруҳ ногиронлигига чиқиб яна ишни давом эттирмоқчи бўлсангиз, ишлаб турган вазифангиз кейинчалик соғлигингизга салбий таъсир кўрсатмаслиги ҳақида тиббий меҳнат экспертиза комиссиясидан қўшимча тиббий хулоса олишингиз керак бўлади.

Меҳнат Кодексининг 220-моддасида ногиронлар меҳнатини муҳофаза қилишнинг қўшимча чоралари белгиланган.

Унга кўра ТМЭКнинг ногиронларга тўлиқсиз иш вақтида тартибини ўрнатиши, уларнинг вазифасини камайтириш ва меҳнатнинг бошқа шартлари ҳақидаги тавсияларини бажариш иш берувчи учун мажбурийдир. Шунингдек, I ва II гуруҳ ногиронларига меҳнатга ҳақ тўлаш камайтирилмаган ҳолда иш вақтининг ҳафтасига ўттиз олти соатдан ошмайдиган қисқартирилган муддати жорий қилинган.

I ва II гуруҳ ногиронларига ўттиз календар кундан кам бўлмаган муддат билан йиллик узайтирилган асосий таътил берилади.

Президентнинг 1995 йил 20 ноябрдаги «Ишловчи пенсионерларга тўланаётган пенсиялар ҳақида»ги 1289-сонли Фармонига асосан ишлаётган I, II гуруҳ ногиронлари иш- ҳақлари билан бирга пенсияларини ҳам тўлиқ олиш ҳуқуқига эгадирлар.

Ўзбекистон Республикасининг Солиқ Кодексига асосан ишлаётган I, II гуруҳ ногиронлари ойлик иш ҳақларидан даромад солиғи тўлашда энг кам ойлик ҳақининг 4 барobари миқдорида озод этиладилар.

Савол: алоқа ходимларидан қайсилари имтиёзли пенсияга чиқиш ҳуқуқига эга?

М.УСМОНОВ,
Тошкент шаҳри

Жавоб: Ўзбекистон Республикасининг 1993 йил 3 сентябрда қабул қилинган Фуқароларнинг пенсия таъминоти тўғрисида қонунинг 7-моддасига мувофиқ, эркаклар – 60 ёшга тўлганда улар ишнинг иш стажлари камида 25 йил бўлган тақдирда, аёллар – 55 ёшга тўлганда ва иш стажлари камда 20 йил бўлганда фуқаролар ёшга доир пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар. Ушбу қонуннинг 9-моддасида белгиланишича, Вазирлар Маҳкамаси тасдиқлаган рўйхатларга асосан, фуқароларнинг айрим тоифалари учун имтиёзли шартларда пенсия тайинланиши қонунан мустаҳкамланган. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 12 майда қабул қилинган имтиёзли шартларда пенсия тайинлаш ҳуқуқини берадиган ишлаб чиқаришлар, муассасалар, ишлар, касблар, лавозимлар ва кўрсаткичларнинг Рўйхатини тасдиқлаш тўғрисидаги 250-сонли қарорининг 3-рўйхати, 1-қисми, XXX (Алоқа) бобида умумий белгиланган пенсия ёшини 5 йилга қисқартириш ҳуқуқига эга бўлган алоқа соҳасидаги ишлар ва касблар рўйхати қайд этилган:

Қалайли кабел ва полиэтилен ёки полихлорвинил қопламали кабелларни пайвандлаш ишларида банд бўлган телефончилари;

Қалайли кабел ва полиэтилен ёки полихлорвинил қопламали кабелларни пайвандлаш ишларида банд бўлган телефон алоқаси ва радиолаштириш чизиқли иншоотларининг электромонтёрлари.

Санаб ўтилган ишлар, касблар ва лавозимлардан ташқари мутахассислар;

Кўп аппаратида ишловчи электрпайвандловчилар ва бошқалар.

Мазкур ишларда ишловчи ходимларга нисбатан имтиёзли даромад солиғи ўрнатилганини (даромаднинг 25 фоизгача бўлган миқдорда) ва шунингдек, корхоналарда турмуш...

АЛОҚА ХОДИМЛАРИГА ИМТИЁЗЛИ ПЕНСИЯ

Саволларингизга ҳуқуқшунос Абдувоҳид Аҳмедов жавоб беради

...лен ёки полихлорвинил қопламали кабелларни пайвандлаш ишларида банд бўлган кабелчи-пайвандловчилар (қалайчи);

Қалайли кабел ва полиэтилен ёки полихлорвинил қопламали кабелларни пайвандлаш ишларида банд бўлган алоқа монтажчи – пайвандловчи;

Шаҳарлараро телефон алоқаси телефончилари;

Шаҳарлардаги телефон станцияларида 300 ва ундан кўпроқ номерга эга бўлган маҳаллий телефон алоқаси телефончилари;

Шаҳар телефон тармоғи маълумотномалар хизматидаги, алоқа соҳаси корхона ва ташкилотларида ишлаётган ва юқорида қайд этилган 3-сонли Рўйхатнинг 1-қисми, XXXIV (Умумий касблар) бобида кўрсатилган айрим ишлар ва касбларда ишлаётган ва тегишли иш стажига эга бўлган фуқароларга ҳам имтиёзли шартларда 5 йил муддатидан аввал пенсия тайинланиши мумкин:

Аккумуляторчилар;
Вулканизаторчилар;
Газпайвандловчилар;
Бўёқчилар;
Қозонхоналарнинг ўт ёқувчи машинистлари;

УКВ, УВЧ, СВЧ манбаида доимий банд бўлган ишчи ва...зилган жамоа шартномаларида белгиланган тартибда қўшимча имтиёзлар ва енгилликлар мавжуд.

Савол: мен почта тизимида узоқ йиллар давомида меҳнат қилиб келмоқдаман.

Узоқ муддат ишлаганлик учун рағбатлантириш тўловини олишга ҳаққим борми? Шу хусусда тушунтириш берилишларингизни сўрайман.

М.КАРИМОВ,
Хонқа тумани

Жавоб: умумий тартиб қоидаларга кўра, узоқ йиллар давомида бир корхонада ишлаганлик учун қўшимча рағбатлантириш муайян корхонада қабул қилинган локал ҳужжатлар билан тартибга солинади ва амалга оширилади. Сизнинг хатингиздаги қайд этилган ҳолатлар ва «Хоразм почтаси» АЖ корхонасида узоқ муддат ишлаганлик учун қўшимча иш ҳақи тўлаш ҳақида Низом атрофлича ўрганиб чиқилди. Мазкур Низомда қўшимча ҳақ (рағбатлантириш) тўловини белгилашнинг зарурий шарти алоқа соҳасидаги меҳнат фаолиятнинг узлуксиз бўлиши эканлигидир.

Бинобарин меҳнат фаолиятингиздаги узилишнинг мавжудлиги туфайли ҳамда корхонада амал қилаётган Низомга ва мазкур Низомнинг 5,5-бандига мувофиқ Сиз мазкур тўловни олиш ҳуқуқига эга эмассиз.

Шу билан бир қаторда, иш берувчи билан ходим ўртасидаги ўзаро келишув га биноан ва меҳнат ҳолатлари ҳисобга олган ҳолда, узлуксиз меҳнат фаолияти учун ходимга нисбатан рағбатлантириш тўловини қўллаш мумкин эканлигини таъкидлаб ўтмоқчимиз.

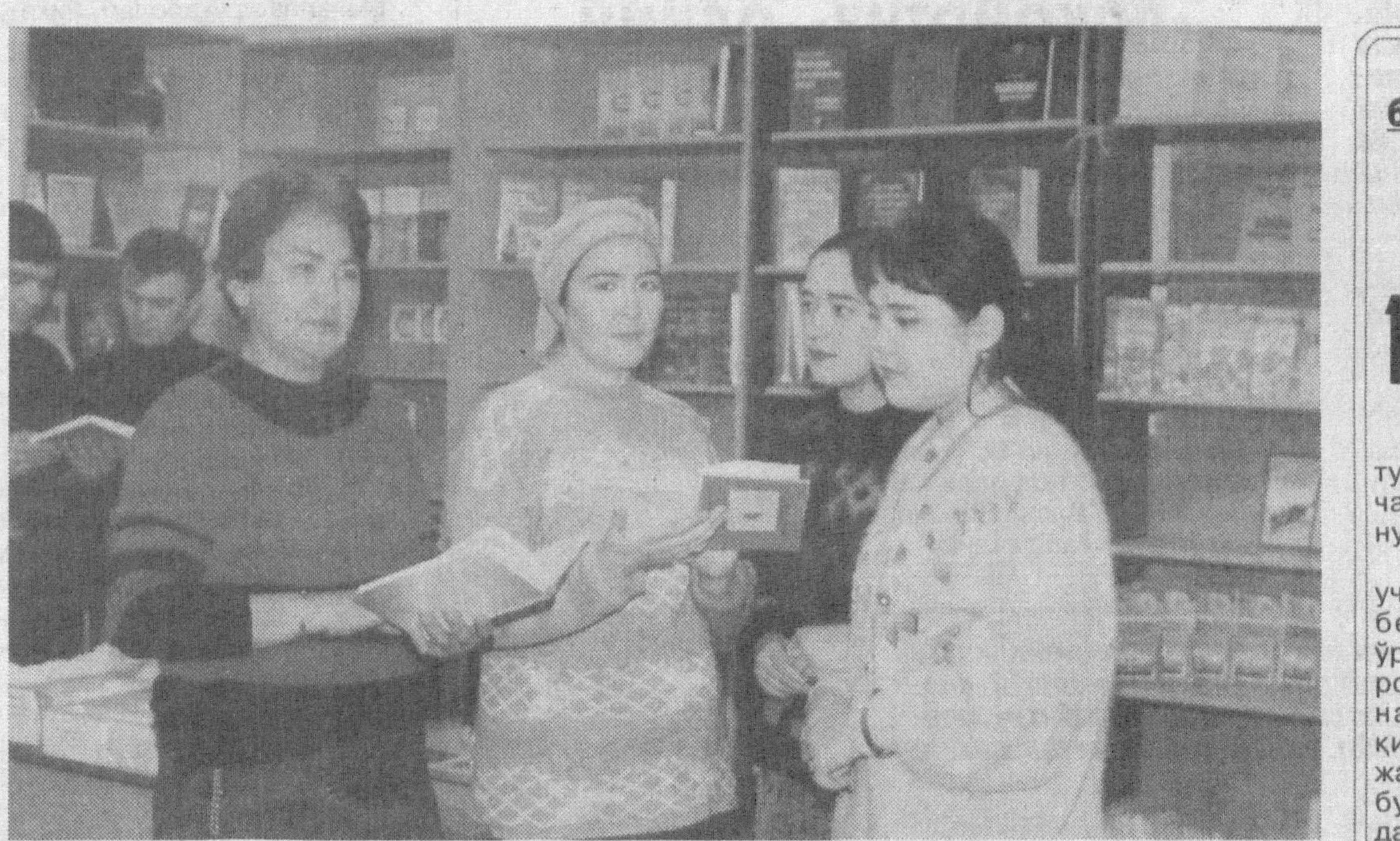

Савол: дипломда - «ўқитувчи» ёки «педагог», деб кўрсатилмаган бўлса коммунал хизматлари учун имтиёзлар ўрнига компенсация тўланадими?

Р. БОБОДЎСТОВ,
Самарқанд вилояти

ИМТИЁЗ ЎРНИГА КОМПЕНСАЦИЯ ТЎЛАНАДИМИ?

Саволингизга Ўзбекистон таълим ва фан ходимлари касаба уюшма Марказий қўмитаси бош мутахассиси Йўлдош Аҳмедов жавоб беради

ЖАВОБ: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2003 йил 1 апрелдан бошлаб уй-жой-коммунал хизматлар ҳақини тўлаш бўйича бериладиган имтиёзлар ўрнига компенсация пул тўловларини жорий этиш тўғрисидаги Фармонига биноан қуйидаги шахсларга энг кам иш ҳақининг 45 фоизи асосида компенсация пул тўловлари тўлана бошланди:

- барча турдаги умумтаълим мактабларининг педагогик маълумотга эга ўқитувчилари, директорлари, ўқув ва маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосарлари, тарбиячилари, концертмейстрлари;

- академик лицей, касб-ҳунар коллежлари ва ўрта махсус таълим муассасалари педагогик маълумотга эга ўқитувчилари, директорлари, ўқув ва маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосарлари, ишлаб чиқариш усталари, психологлари, методистлари, тарбиячилари, концертмейстрлари;

- педагогик маълумотига эга Меҳрибонлик уйи тарбиячилари, директорлари, ўқув ва маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосарлари, психологлари;

- педагогик маълумотига эга болалар тарбиячилари, ўқитувчилар, мудирлар, директорлар, ўқув ва маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосарлари, мактабгача таълим муассасаларининг психологлари;

- педагогик маълумотига эга ва тренерлик иши олиб борган мактабдан ташқари таълим муассасаларининг ўқитувчилари, тарбиячилари, тренер-ўқитувчилари, директорлари, ўқув ва маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосарлари, инструктор методистларига;

- Олий ўқув юрти профессор-ўқитувчилар таркиби, ректорлари, ўқув, илмий ва маънавий-маърифий ишлар бўйича проректорларига, филиалларнинг директорлари, ўқув, илмий ва маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосарлари, илмий котиблар, ишлаб чиқариш усталари, ҳисоб маркази бошлиқлари, инженерларига;

- юқорида айтиб ўтилган ходимлар тоифасига кирувчи педагогик ва илмий педагогик меҳнат стажи 10 йилдан кам бўлмаган пенсионерларга ҳам тўланади. Агар дипломингизда ҳақиқатан ҳам «ўқитувчи», деб ёзилмаган бўлса Сизга компенсация пул тўловлари бериш назарда тутилмаган.

Ижтимоий ҳимоя

Сир эмаски, бугунги кунда халқ таълими тизимида ишловчиларнинг ярмидан кўпини хотин-қизлар ташкил этади. Шундай экан, улар меҳнатини муҳофаза қилиш, умумлан ишлари учун зарур шарт-шароитлар яратиб бериш, саломатликларини тиклаш ва фарзандларини тарбиялашда ҳар томонлама кўмаклашиш касаба уюшмаларининг бош вазифаларидан саналади.

ОЙЛИК МАОШЛАРИ САҚЛАНГАН ҲОЛДА

иш вақти ҳафтасига бир соатга қисқартирилди

- Аёлларга ғамхўрлик келажагимиз учун ғамхўрликдир, - дейди Наманган вилоят таълим ва фан ходимлари касаба уюшма Кенгашининг раиси Розахон Деҳқонова. - Зеро, эртанги кунимизнинг қандай бўлишлиги келажагимиз эгаларини дунёга келтирадиган ва тарбиялайдиган хотин-қизлар дунёқарашига, улар яшаётган ҳаёт тарзига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Аёллар қанчалик соғлом, маънавияти бой бўлса, жамият эртаси шунчалик фаровон бўлади.

Тармоқда 368 та бошланғич касаба уюшма ташкилоти фаолият кўрсатаётган бўлса, улардан 153 тасини аёллар бошқармоқда. Олий ўқув юртларида ишлаётган 2013 профессор-ўқитувчи ва ходимларнинг 829 нафарини хотин-қизлар ташкил этади. Умуман, халқ таълими тизимидаги 72 минг нафар ишловчининг 46879 нафари аёллардир.

Наманганликлар яна бир нарса билан фахрлансалар арзийди. Кейинги бир неча йилдан бери уюштирилаётган «Йил ўқитувчиси» республика кўрик-танловида уч йилдирки вилоятнинг муаллим аёллари муттасил ғолибликни қўлдан бермай келишмоқда. Косонсой туманидаги 28-мактаб ўқитувчиси Раъно Исокова, Наманган шаҳридаги 7-мактаб ўқитувчиси Раъно Иранова, Уйчи туманидаги 2-мактаб бошланғич синф ўқитувчиси Насиба Собировалар номини бу ўринда фахрифтихор билан тилга олсак арзийди.

Маълумки, касаба уюшма ташкилоти фаолиятини бахолашда асосий кўрсаткич ҳар бир ходимга ва талабага жамоа шартномасида белгиланган ижтимоий ҳимоялаш тадбирлари қўлланилган, олий, ўрта махсус ва касб-ҳунар таълим муассасаларида бюджетдан ташқари ишлаб топилаётган маблағлар, ҳомий ташкилотларнинг ажратмаси муҳим аҳамият касб этмоқда. Наманган муҳандислик-педагогика институтида ана шундай йўллар билан топилган 798 миллион 300 минг сўм даромаднинг 236,9 миллион сўми ходимларнинг қўшимча иш ҳақлари, мукофотлаш, моддий ёрдам, талабаларга қўшимча стипендиялар беришга сарфланди. Натижада барча касаба уюшма аъзоларига ўртача манфаатдорлик 68,5 минг сўмдарга тўғри келди. Наманган Давлат университети ва Наманган касб-ҳунар коллежида тадбиркорлик йўли билан ишлаб топилган даромадларнинг талай қисми ишлаётган ўқитувчи аёллар, шунингдек, талаба қизларнинг меҳнатини енгиллаштириш, фарзандларини тарбиялашга кўмаклашиш, саломатликларини мустаҳкамлаш мақсадларига йўналтирилмоқда. Масалан, касал бўлиб шифохонада ётганларида дори-дармондан ёрдам кўрсатилмоқда, касалхоналарга тўланадиган пулларнинг бир қисми қоплаб борилмоқда. Наманган педагогика касб-ҳунар коллежида кам таъминланган оилаларнинг қизлари ва ота-онасиз талабаларга бепул тушлик, йўл кира ҳақлари бериш ташкил этилган. Шунингдек, вақти-вақти билан мукофот пуллари бериб бориш йўлга қўйилган. Норин туманидаги «Булбулча» болалар боғчасида тадбиркорлик йўли билан ишлаб топилган маблағдан фойдаланган ҳолда кўп болали ва аёли ишламайдиган оилаларнинг фарзандлари бепул тарбияланмоқда. Шунингдек, ушбу тумандаги 11-умумтаълим мактабида мавжуд 80 сотих ерда етиштирилаётган теракзордан келаётган даромад ҳисобига, Мингбулоқ туманидаги Ш. Рашидов номли лицейда ҳам ана шундай имкониятлардан фойдаланган ҳолда ишловчи аёллар ҳар томонлама қўллаб-қувватланмоқдалар.

Тармоқ касаба уюшма Кенгаши аёлларнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш масаласига ҳам алоҳида эътибор бермоқда. Маълумки, оналар ижтимоий муҳофазасини кучайтириш бўйича кейинги йилларда ҳукуматимиз томонидан катта тадбирлар амалга оширилди. Чунончи, нафақалар тури кўпайтирилди. Масалан, фарзандлари 3 ёшга тўлгунга қадар иш ўрни сақланган ҳолда уз ҳисобларидан таътил олиш, 16 ёшга тўлмаган ногирон, 12 ёшга тўлмаган 2 ва ундан ортиқ фарзанди борларга қўшимча таътиллари бериш, пенсияга чиқиш каби имтиёзлар жорий этилмоқда. Буларга қўшимча равишда қабул қилинаётган жамоа шартномалари тадбирларига орқали аёллар иш ҳафталари 1 соатга қисқартирилиб, икки ёшгача боласи бор аёлларга парвариш учун узайтирилган танаффуслар берилмоқда. Бу сингари имтиёз ва ғамхўрликлардан ҳар бир ишловчиларнинг хабардор бўлишига ҳамда ундан баҳрамаид этилиши чораси кўрилмоқда. Чунончи, ўтган йилда вилоятдаги тўрт ва ундан ортиқ фарзанди бўлган 118 аёлнинг ойлик маошлари сақланган ҳолда иш вақти ҳафтасига 1 соатга қисқартирилди ва бу мақсад учун 1411 минг сўм маблағ харажат қилинди.

Шунингдек, кейинги вақтда деярли вилоятнинг барча туманларида ишловчи аёлларнинг меҳнат ҳуқуқлари ва имтиёзларига оид мавзусида бошланғич касаба уюшма ташкилотлари раисларининг ҳуқуқий ўқувлари ўтказилди. Уларга меҳнат ҳуқуқи, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш бўйича масалатлар берилди. Қолаверса, фақат ўқувлар ташкил этиш билангина чекланиб қолмасдан бу борада йўл қўйилган айрим адолатсизликларга ҳам барҳам берилди. Масалан, Учқўрғон иқтисодиёт коллежи ўқитувчиси С. Саваева, Наманган шаҳар халқ таълими бўлими вояга етмаганлар билан ишлаш мутахассиси З.Обиддинова, Чуст туманидаги 36-мактаб ўқитувчиси С. Эркабоевалар касаба уюшма аралашуви билан яна ўз вазифаларига қайта тикландилар. Уларга тегишли маънавий ҳамда моддий зарар ундириб берилди. Шунингдек, Наманган шаҳар енгил саноат коллежи ўқитувчиси, 2 ёшгача бола тарбияси билан машғул бўлган Г. Мадалиеванинг коммунал хизматларга компенсация пуллари тўланишига эришилди.

Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири

Саволингизга ЎзКУФКнинг меҳнаткашларни ижтимоий-иқтисодий ҳимоя қилиш бўлими мудири Маҳмуджон Исаев жавоб беради

САВОЛ: олий маълумотли иқтисодчиман. Нодавлат ташкилотида бош бухгалтер бўлиб ишлайман. Маъмурият буйруғи ва ўз розилигим билан бошқа бўш ўринлар бўлган тақдирда бошқа вазифаларни бажариб қўшимча ҳақ олсам бўладими?

А.АБДУЛЛАЕВ, Жиззах шаҳри

ЖАВОБ: хатингизда келтирган саволга жавоб бериш учун иккита ҳолатни ҳисобга олиш керак бўлади. Биринчидан, ходим ва иш берувчи ўртасидаги келишувга биноан (меҳнат шартномасига тегишли қўшимчалар киритиш йўли билан) ходимга, унинг хизмат вазифаларидан ташқари бошқа вазифалар ҳам қўшимча ҳақ тўлаш эвазига юклатилиши мумкин. Қўшимча вазифаларни бажариш асосий иш вақти давомида амалга оширилади. Тўланадиган қўшимча ҳақнинг аниқ миқдори жамоа шартномасида, шунингдек, иш берувчи томонидан касаба уюшма қўмитаси ёки ходимларнинг бошқа вакиллик органи билан келишиб қабул қилинадиган бошқа локал ҳужжатда белгиланади.

Иккинчидан, ходим асосий ишидан бўш вақтда (шу корхонанинг ўзида ёки бошқа корхонада) ўриндошлик асосида ҳам ишлаши мумкин, лекин ўриндошлик асосидаги иш вақтининг муддати иш кунлари 4 соатдан, асосий ишидаги дам олиш кунларида эса тўлиқ иш кунидан ошмаслиги лозим. Барча ҳолларда ўриндошлик асосидаги иш вақти меҳнат тоифадаги ходимлар учун ўрнатилган ойлик иш вақти меъёрининг ярмидан ошмаслиги лозим. Шу боис, агар ходим ўзи ишлаётган корхонада яна ўриндошлик асосида меҳнат шартномаси тузган бўлса, у ўриндошлик асосидаги хизмат вазифаларини асосий иш вақтидан кейин бажаради. Ўриндошлик асосида ишлаш учун алоҳида меҳнат шартномаси тузилади. Бу иш учун меҳнат ҳақининг миқдори иш берувчи билан ходим ўртасидаги келишувга биноан белгиланади.

Ўриндошлик асосида ишлаш борасида маълум чекловлар мавжуд. Масалан, қуйидагиларга ўриндошлик асосида ишлаш ман этилади:

18 ёшга тўлмаган шахсларга;
ҳомиладор аёлларга;
раҳбар ходимларга, агар улар ўриндошлик асосида ҳам раҳбарлик лавозимини эгалламоқчи бўлсалар;
судьяларга;
прокуратура ходимларига.

Ходимларга уларнинг меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ ҳолда жароҳатланиши, касб касалликларига чалиниши ёки саломатликнинг бошқа хил шикастланиши туфайли етказилган зарарни тўлаш

ҚОИДАЛАРИ

III. Меҳнат жароҳатлари туфайли қилинган қўшимча харажатларни жабрланувчига тўлаш

22. Етказилган зарар учун жавобгар бўлган иш берувчи жабрланувчига, ўртача ойлик иш ҳақи (даромади) дан ташқари, меҳнат жароҳати туфайли қилинган қўшимча харажатларни ҳам тўлаша мажбурдир. Тўланадиган бундай харажатларга даволаш, протезлаш, қўшимча овқатланиш, дори-дармонлар сотиб олиш, санатория-курортда даволаниш, шу жумладан жабрланувчининг даволанадиган жойга бориш ва келиш йўл харажатлари, зарур ҳолларда эса шунингдек ўзгаларнинг парваришига муҳтож бўлганда, кузатиб борувчи шахснинг ҳам йўл харажатлари, махсус транспорт воситаларини сотиб олиш ва бошқа турли ёрдам харажатлари агар у ТМЭК томонидан ёрдамнинг ушбу турларига муҳтож деб топилган бўлса ва уларни тегишли ташкилотлардан бепул олиш ҳуқуқи бўлмаса, шунингдек жабрланувчи билан иш берувчи ўртасида зарарни тўлаш бўйича баҳс пайдо бўлганда ҳамда баҳс жабрланувчи фойдасига ҳал бўлган ҳолларда адвокат ёллаш учун қилинган харажатлар киради.

Дори-дармонлар сотиб олиш учун қилинган харажатлар даволовчи шифокор томонидан ёзиб берилган белгиланган шаклдаги рецепт ҳамда пул тўланганлиги тўғрисидаги чек тақдим этилганда иш берувчи томонидан жабрланувчига тўланади.

I гуруҳ ногиронлари учун ТМЭКнинг уй шароитида парваришга муҳтожлик ҳақидаги хулосаси талаб қилинмайди (улар махсус тиббий парваришга муҳтож бўлган ҳолатлар бундан мустасно).

Мазкур бандда кўрсатилган ёрдамнинг бир нечта турларига муҳтож бўлган жабрланувчига ёрдамнинг ҳар бир турини олиш билан боғлиқ харажатлар тўланади.

23. Махсус тиббий парваришга муҳтож бўлган жабрланувчилар учун қўшимча харажатлар ҳар ойда энг кам ойлик иш ҳақининг икки бараварига миқдорида белгиланади.

Уй шароитида парвариш қилиш билан боғлиқ қўшимча харажатлар ҳар ойда энг кам ойлик иш ҳақининг эллик фоизи миқдорида белгиланади.

Ҳам махсус тиббий парваришга, ҳам уй шароитида парваришга муҳтож бўлган жабрланувчига уй шароитидаги парвариш билан боғлиқ харажатлар махсус тиббий парваришга харажатларига қўшимча равишда тўланади.

Жабрланувчини парвариш қилиш учун қўшимча харажатлар, уларнинг ким томонидан амалга оширилишидан қатъи назар, тўланади.

Махсус транспорт воситаларини сотиб олиш харажатлари уларнинг қиймати доирасида тўланади.

Бошқа қўшимча харажатлар миқдори тегишли ташкилотларнинг счётлари ва бошқа ҳужжатлар асосида ёхуд жабрланувчи томонидан ушбу харажатлар ҳақиқатда ва шу харажатлар нарҳларига мувофиқ аниқланади.

24. Жабрланувчининг санаторий-курортда даволаниша муҳтожлиги ҳақида ТМЭК хулосаси мавжуд бўлган тақдирда, унга ҳар йилги меҳнат таътилидан ташқари даволаниш учун қўшимча таътил берилади. Даволаниш учун берилган таътил вақти учун тўлов ҳар йилги таътил тўлови учун белгиланган қоидаларга мувофиқ амалга оширилади. Даволаниш даврида зарарни тўлаш умумий асосларда амалга оширилади.

Меҳнат жароҳати олган ходим бошқа ишга ўтганда, даволаниш учун берилган қўшимча таътил учун тўлов зарар етказилган жойдаги иш берувчи томонидан амалга оширилади.

Жабрланувчи, шунингдек уни кузатиб борувчи шахснинг йўл кира харажатларини тўлаш миқдори хизмат сафари тўғрисидаги норматив ҳужжатларга мувофиқ аниқланади.

25. Йўқотилган иш ҳақи (даромади)ни тўлашдан зарарни тўлашнинг бошқа турлари ва жабрланувчига бериладиган нафақа ажратилади.

Ходим соғлигига етказилган зарар билан боғлиқ ҳолда иш берувчи томонидан тўланадиган бир йўла бериладиган нафақа миқдори жамоа шартномасида, агар у тузилмаган бўлса - иш берувчи ва касаба уюшма қўмитаси ёки ходимлар бошқа вакиллик органи ўртасидаги битим бўйича аниқланади. Бир йўла бериладиган нафақа миқдори жабрланувчининг бир йиллик иш ҳақидан кам бўлмаслиги керак.

Йиллик иш ҳақи миқдори мазкур Қоидаларнинг 14 ва 15-бандларига мувофиқ ҳисоблаб чиқилган ўртача ойлик иш ҳақини ўн иккига кўпайтириш йўли билан аниқланади.

Шарҳловчи минбари

СУРИЯ ҲАРБИЙЛАРИ ЛИВАННИ ТАРК ЭТМОҚДА

Сурия президенти Башар Асад мамлакатнинг Ливандаги қўшини олиб чиқилишини маълум қилган эди. Куни кеча кўплаб ҳарбий техника ва аскарлардан иборат бўлинмалар Бекаа водийсн томон йўл олди.

Душанба куни Дамашқда ўтказилган саммитда президентлар Башар Асад ҳамда Эмил Лаҳуд бир ой ичида Суриянинг Ливандаги барча ҳарбийларини Бекаа водийсига жамлашга келишиб олди. Шундан сўнг икки мамлакат уларни бутунлай олиб чиқиш чораларини кўради.

Ливанда ўтган асрнинг иккинчи ярмида (1975-1990) фуқаролар уруши бўлган эди. Мамлакатда тинчликни таъминлаш мақсадида бу ерга Сурия қўшинлари киритилди. 1989 йили Тоиф келишувидан кейин мамлакатдан чекиниши келишилган эди. Сурия ҳарбийларининг Ливан худудидан чиқарилиши кўзда тутилган эди. Лекин шунча вақт ўтди ҳамки, бу мажбурият бажарилмай келмоқда. Бу орада Дамашқ ва Байрут ўртасидаги дипломатик муносабатларга ҳам анча путур етди.

Ҳозир Ливанда Суриянинг 14 минг кишилик қўшини бор. Беш йил олдин унинг сони 35 мингдан ортиқ эди.

Халқаро ҳамжамият расмий Дамашқ БМТ Хавфсизлик кенгашининг 1559-резолюцияси талабларига тўла-тўкис амал қилиши кераклигини уқдирмоқда. Ушбу резолюция барча хорижий мамлакатлар Ливандан ўз қўшинларини олиб кетиши зарурлигини кўзда тутади.

РАТА-ТАСС хабарларига кўра, БМТ Бош котибининг Яқин Шарқ минтақасидаги махсус вакили Терье Ред-Ларсен яқин кунларда Сурия ва Ливан раҳбарлари билан мазкур масални атрофлича муҳокама этишни режалаштирган.

(ЎзА)

Республика Вазирлар Маҳкамасининг «Сиҳат-саломатлик йили» давлат дастури тўғрисидаги қарорида соғлом турмуш тарзини шакллантириш, аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш вазифалари белгиланган. Шунингдек, дастурда оналик ва болаликни муҳофаза этиш, қишлоқ жойларда яшайдиган аҳолининг гигиена соҳасидаги билими ва маданиятини ошириш, гиёҳвандликка, чекишга қарши кураш, пенсионерлар ва ногиронлар саломатлигини мустаҳкамлаш, соғлиқни сақлаш тизимини такомиллаштириш каби эзгу ишларни амалга ошириш қайд қилинган.

2005 йил — Сиҳат-саломатлик йили

ШИФОХОНА ПАСПОРТ БЛОКИ

унда яшовчилар ҳақида тўла маълумот жамланган

122 минг нафар аҳолиси бўлган Жомбой туманида ушбу йўналишда хайрли ишлар бошлаб юборилди. 360 киши тиббий кўрикдан ўтказилди. 36 нафар ногирон реабилитация қилинди. Туман миқёсида 513 нафар турли тоифадаги ногиронлар бўлиб, уларнинг 93 нафари шаҳарда, 420 нафари қишлоқда истиқомат қиладилар.

Туманда 390 ўринли Марказий шифохона, 20 та қишлоқ врачлик фаолият кўрсатмоқда. Беморларнинг ўз вақтида саломатликларини тиклашлари учун барча шарт-шароитлар муҳайё этилган. Замонавий тиббий жиҳозлар, асбоб-ускуналар билан таъминланган.

Шифохона ва унинг бўлимлари ҳамда шахобчалари паспорт блоки яратилган. Унда туманда истиқомат қилувчи оналар ва болалар, ногиронлар, аёллар, қариялар тўғрисида тўлиқ маълумот жамланган. Участка ҳакимлари ва ҳамширалар улар ҳолидан тез-тез хабар олиб турадилар. Лозим бўлганда тиббий муолажалар ўтказишмоқда.

Соғлом кишигина оиласи, фарзандлари, юртининг эртасини ўйлайди, у ҳақда қайғуради. Зеро касални даволашдан кўра унинг олдини олган маъқул.

Бўрибой НОРҚУЛОВ,
«Ишонч» мухбири

Суратларда: ҳамшира Мукаррам Қулматова; Марказий касалхона ички касалликлар бўлими мудири, олий тоифали терапевт Мўмин Ҳамидов бир гуруҳ ҳамширалар билан

Бундан 65 йил аввал Ўзбекистон темирйўлчиларининг Марказий «Локомотив» спорт клуби ўз фаолиятини бошлаган эди. Темирйўлчилар ва уларнинг оила аъзоларини соғломлаштириш, спорт билан шуғулланиб, чиниқтириш, соғлом турмуш тарзини кенг ёйиш йўлида кўп ишлар қилинди.

«ЛОКОМОТИВ» ОДИМИ

Бугунги кунда клубнинг жойларда бир неча тармоқлари ишлаб турибди. Қўқон, Бухоро, Самарқанд, Урганч, Қўнғирот шаҳарларидаги ҳамда Ховос темир йўл бекатидаги спорт клублари шулар жумласидандир.

Уларда ҳар куни деярли уч ярим минг нафар темирйўлчи спортнинг кўпгина турлари билан шуғулланмоқда. Эндиликда гимнастика, шейпинг билан машғул бўлаётган кишилар сони ошиб бормоқда.

Спорт гимнастикаси бўйича Ўзбекистон миллий терма жамоаси таркибида ўнга яқин темирйўлчи спортчилар борлигини ҳам айтиб ўтиш жоиздир. Клуб негизида спорт гимнастикаси бўйича 4 марта халқаро турнир ўтказилди.

«Локомотив»нинг 65 йиллик санаси олдидан таъмирлаш ишлари бажарилди. Бунинг учун «Ўзбекистон темир йўллари» Давлат акционерлик компанияси 200 миллион сўм пул сарфлади.

АЁЛЛАР ҒАЙРАТИ

Бахмал тумани марказидаги Дўстлик маҳалласи аёллари ободонлаштириш ойлигининг янада самарали ўтишига фаол ҳисса қўшмоқда.

Маҳалла фуқаролар йиғини диний маърифат ва маънавий ахлоқий тарбия масалалари бўйича маслаҳатчиси Олмахон Холмўминова бошчилигидаги уй бекалари баҳорнинг дастлабки кунларидаёқ кўча ва ҳовлиларга, жамоат жойларига минг тупдан зиёд мевали ва манзарали дарахт кўчати ўтқазди.

Дўстлик маҳалласи аёллари ташаббуси туманнинг бошқа жойларида ҳам қўллаб-қувватланмоқда. Азалдан боғроғлар макони бўлган Бахмалда айни пайтда кўчат экиш, ободонлаштириш ишлари авжида.

Бошқа соҳаларда бўлгани каби тиббиётда ҳам ислоҳотлар давом этаётир. Саломатлик гўшалари замонга мослашиб бормоқда. Президент Фармонлари, Вазирлар Маҳкамасининг қарорларида бу борада изчил йўналишлар белгилаб берилаётир. Қорақалпоғистон Республикаси соғлиқни сақлаш тизимида ҳам ибратли ишлар кўп. Талай тиббиёт масканлари беморларга хизмат кўрсатишда намунали фаолият юритмоқда.

ҚАЛБЛАРГА ИЛИҚЛИК БАҒИШЛАБ

Беруний тумани Марказий шифохонаси ҳам ана шулар сирасидан. Шифохона тасарруфида бугунги кунда 1 та сил касалликларига қарши диспансер, 1 та қишлоқ участка шифохонаси, 10 та ҚВП, 4 та КВА, 1 та санэпидстанция, 1 та саломатлик маркази, 13 та фельдшерлик пункти фаолият кўрсатмоқда.

Қурилиш-ободончилик ишларига жиддий эътибор қаратилаётганлиги ўз самарасини бермоқда. Бунда айниқса, ҳомийлар ҳиммати баланд бўлди. Улар жами 62 миллион сўм ажратдилар. Масалан, Агроқурилиш бошқармаси бошлиғи Зокир Ортиқов 5 миллион сўм, "Ёғгар" очиқ ҳиссадорлик жамияти раиси Давлат Каримов 1 миллион сўм, Пахта тозалаш очиқ ҳиссадорлик жамияти раҳбари Сафарбой Ражабов 1,5 миллион сўм, Тоғларни портлатиш идораси бошлиғи Фозилбек Аннасафаров 800 минг сўм моддий ёрдам кўрсатди.

Имконият бўлса ғайрат ҳам, ҳаракат ҳам жўшаверади. Марказий шифохонанинг муҳандислик-коммуникация тизими таъмирланиб, иситиш тизимлари тўлиқ алмаштирилди. "Шошилинч тиббий ёрдам" бўлими ташкил этилиб, қайтадан жиҳозланди. Меҳнат аҳли учун иш жойлари қулай бўлишига эришилмоқда. Мисол учун, жарроҳлик, ички касалликлар, жонлантириш, қабул бўлимлари, ошхона ва дорихонада ишдан бўш пайтлари дам олиш, ювиниш хоналари мавжуд. Қолган бўлимлар учун эса умумий ювиниш жойи жадвал асосида ишлаб турибди.

Касабақўм Олимбой Ибодуллаевнинг жамоа ўртасида обрўси баланд. Хушфеъл, ўз сўзли. "Олимбойни жуда қадрлайман", - дейди бош шифокор Ҳожибой Нуруллаев.

Жамоа шартномасининг барча бандлари бажарилаётганлиги ҳам ана шу бақамжиҳатликда бўлса керак. Иш режа асосида олиб борилямпти. Иш куни, таътил бериш жадваллари тузилган. Муассаса ички меҳнат тартиби ишлаб чиқилган ва унга қатъий риоя қилинмоқда. Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарорларига асосан соғлиқни сақлаш тизимидаги айрим ишчи-ходимлар меҳнатининг ўзига хос хусусиятлари инобатга олиниб, улар даромад солиғи бўйича берилган имтиёздан фойдаланяптилар.

Шифохона ходимлари ҳаётида "Меҳр ва мурувват йили" чуқур из қолдирди. Айниқса, жамоа ўртасида спортга қизиқиш ошди. Масалан, 8-Март Халқаро хотин-қизлар кунида туман ташкилотлараро волейбол тури бўйича мусобақалар бўлиб ўтди. Марказий шифохона спортчи қизлари фахрли 2-ўринни эгаллашди. Ўша кунлари жамоа хотин-қизлари ўзаро шоҳмот-шашка бўйича ҳам куч синашдилар. Бошланғич касаба уюшма қўмитаси уларга спорт либослари учун маблағ ажратди.

Эзгуликка нима етсин. Якка-ёлғиз меҳнат фахрийларидан 9 нафари тез-тез йўқланиб, уларнинг ҳолидан хабар олинмоқда. Шунингдек, шифохона ишчи-ходимларидан кам таъминланган ва боқувчисини йўқотган 17 оилага ҳам ёрдам пуллари берилди. 50 нафар ногиронга меҳр-мурувват ёрдами кўрсатилди.

Ишчи-ходимларнинг кўнгилли дам олиши ҳам кун тартибидаги долзарб вазифалардан. Шифокор Гулжон Саъдуллаева "Бўстон" санаторийсида ўз саломатлигини тиклади. Кам таъминланган оила фарзандларидан 17 нафари Марказий оромгоҳларда бепул ҳордиқ чиқаришди. Яна 15 нафар ўқувчи Элликқалъа туманидаги "Орол болалари" ўқув марказида, 21 нафар бола мазкур тумандаги "Табассум" оромгоҳида дам олдирилди.

Шарофат ИСКАНДАРОВА,
"Ишонч" мухбири

ЁШ МУСИҚАЧИЛАР ТАНЛОВИ

Урганч шаҳрида ўн биринчи мартдан ўн еттинчи мартга қадар "Болалар мусиқа ва мактаб ўқувчиларининг Муҳиддин Қориёқубов номидаги Республика танлови" бўлиб ўтмоқда.

Танлов Республика Маданият ва спорт ишлари вазирлиги ташаббуси билан амалга оширилди. Унга Республикамизнинг барча мактабларидан истеъдодли ўқувчилар таклиф этилган.

"Болалар мусиқа ва мактаб ўқувчиларининг Муҳиддин Қориёқубов номидаги Республика танлови"да иштирок этаётган ўқувчилар санъат, маданият, мусиқа ва қўшиқчилик ҳақида бериладиган саволларга тўла тўкис жавоб беришлари лозим. Танловда биринчи, иккинчи ва учинчи ўринни қўлга киритган ўқувчиларга пул мукофоти, фахрий ёрлиқлар ҳамда турли қимматбаҳо совғалар топширилади. Шунингдек, ғолибларга Республика ташкилий қўмитасининг махсус дипломи ҳам берилади.

Бундай танловни ўтказишдан мақсад Республика мактабларида ўқитувчи ва ўқувчиларнинг санъат ва мусиқадан ҳамда жаҳон мусиқасидан билим савиясини ошириш ва мактабларнинг дарс йўналишларида жаҳон ҳамда ўзбек мусиқасидан ўтиладиган дарслар савиясини шакллантиришдан иборат.

Танлов ташкилотчиларини таъкидлашича, бўлиб ўтаётган тадбир шаҳар ўқитувчилари ва ўқувчиларини дарс олиш ва дарс ўтиш малакасини янада ошишига сабаб бўлади. Бу каби танловларнинг кўпроқ уюштирилиши ўқувчиларни мусиқа ва қўшиқ санъатини тез ўзлаштиришларига замин яратади.

"Туркистон-пресс"

«МАФТУНКОР ЁҒДУ — 2005»

Бухоро вилояти ўқувчилар саройида мазкур шиор остида болалар кино ва фото фестивали ўтказилди.

Унда шаҳар ва туман ўқувчилар саройи тарбияланувчилари қатнашишди. Тадбир давомида иштирокчилар пухта тайёргарлик кўргани маълум бўлди. Фототанлов бўйича ғолиблар тўртта — мустақил Ўзбекистон, мактаб ҳаёти, спорт ва табиат йўналишлари бўйича аниқланди. Кинотанлов бўйича ҳам баҳслар тўртта — ўқув жараёни, янги ихтиролар, маънавият ва оқартув ишлари, «Менинг Ватаним» йўналишлари бўйича кечди.

Биринчи ўринни эгаллаган ғолиблар шу йил баҳор ойларида Тошкентда бўладиган республика фестивалида қатнашадилар.

ФИЛОЛОГЛАР БАЙРАМИ

Бухоро Давлат университетининг ўзбек тилшунослиги кафедраси ташкил топганига олтмиш йил тўлди.

Ўтган давр мобайнида бу даргоҳда саккизта фан доктори, олтмиш учта фан номзоди етишиб чиқди. Бугунги кунда кафедра жамоаси тилшунослик ва педагог кадрлар тайёрлаш бўйича республикада етакчи ўринлардан бирини эгаллаб турибди.

Тантанали тадбирда мазкур даргоҳда илм олиб, камол топган олимлар, зиёлилар кафедранинг тарихи ва босиб ўтган йўли ҳақида гапириб беришди. Ўзбек филологиясининг талабалари бадиий чиқишлари билан меҳмонларни хушнуд этдилар.

«Туркистон-пресс»

Алишер Навоий номидаги Давлат академик катта театри жамоаси Г.Доницетти ва Ф.Романининг 2 қисмдан иборат либретто асари «Севги шарбати» операсини Италия элчихонаси билан ҳамкорликда саҳналаштирди.

Маданият

«СЕВГИ ШАРБАТИ»

Асар италян тилида ижро этилса-да, томошабинлар саҳнада бўлаётган хатти-ҳаракатлар, қаҳрамонларнинг кечинмалари орқали унинг мазмун-моҳиятига тезда тушуниб етадилар. Бу асар барчага манзур бўлмоқда. Бу шубҳасиз саҳналаштирувчи режиссёр Ўзбекистон ва Озарбайжон халқ артисти Фирудин Сафаровнинг, қолаверса дирижёр, Ўзбекистон халқ артисти Дилбар Абдураҳмонова, хормейстер, Ўзбекистон халқ артисти Сулаймон Шодмонов, балетмейстер, Ўзбекистон халқ артисти Галия Измайлова, рассомлар З.Ботиров, К.Ёқубова ва концертмейстер С.Паркова ва бошқаларнинг ижодий меҳнати самарасидир.

Асосий ролларни таниқли санъаткорлар – Ўзбекистон ва Қорақалпоғистон халқ артисти Муяссар Раззоқова, Флора Шамсутдинова, Нормўмин Султонов, Нажмитдин Мавлонов, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Р.Гафаров,Р.Титеев, Маҳфуза Исмоилова, А.Абдуқаюмовлар катта маҳорат билан ижро этмоқдалар.

Раҳимжон ОРИПОВ,
«Ишонч» мухбири

ИНСОН ИЗМИДАГИ КИТ

Турфа олам

Касатка деб аталмиш китлар туркумига кирувчи бу урғочи китга Шаму деб ном қўйишган. Шаму «тақдирга тан бериб», туткунликда яшашга кўниккан яккаю-ягона касатка кити бўлса керак.

Вазни 30 центнер бўлишига қарамай, калтак кўрсатилса, сув сатҳидан беш метр юқорига бемалол сакрайди. Бу кит Сан-Диего (АҚШ, Калифорния) шаҳридаги «Си Уорлд» («Денгиз олами») деган аквариумда боқилади.

Баҳайбат гавдаси билан сувдан отилиб чиққанида одамлар уни қарсаклар билан қарши оладилар. Денгиз «саҳна»сининг бу юлдузи ҳар куни бир неча марта томоша кўрсатади.

Касаткалар ўта йиртқичлиги билан «ном» чиқарган махлуқ. Улар овқат излаб катта-катта масофаларни босиб ўтади ва бунда тезлиги шамолнинг тезлигидан қолишмайди. Баджаҳил махлуқ ҳам инсон амрига бўйсунмоқда. Эгаси уни миниб олиб, кўрфазнинг узоқ-узоқ жойларига сафар қилади. Бу ҳам майли-я, йиртқичнинг оғзига ҳатто бошини тиқиб туради.

Одамлар билан бўладиган «улфатчилик», эҳтимол, Шаму учун зерикарлидир, деган мулоҳазага бориб, унга «кичкинагина» шерик ҳам топиб беришди. Американинг ғарбий соҳиллари яқинида тутилган бу кит боласининг бўйи 2,5 метр, вазни эса салкам бир тоннадир.

Ўтган йилдан Осиё чемпионлар лигаси деб атала бошланган, аслида анчадан бери қитъанинг энг кучли жамоалари ўртасида ўтказиб келинаётган ушбу нуфузли турнир юртдошларимиз учун фавкулодда муваффақиятли бошланди.

Футбол

БОШЛАНИШИ ЧАККИ ЭМАС

икки учрашувда икки ғалаба

Бундай дейишимизга асослар бор. Узоққа бориб нима қилдик. Бултур «Нефтчи» жамоаси қанчалар шармандали натижалар билан ўз рейтингини тушириб юборганини эслаш кифоя. Айнан мазкур клуб дастлабки учрашувда анчайин кўтаринкилик намойиш этгани мухлислар кўнглига чироқ ёқди. Фарғонадаги стадионнинг бугунги ҳолати халқаро стандартларга жавоб бермаганлиги боис Ю. Саркисян шогирдлари гарчанд уй ўйинини Тошкентда - «Жар» спорт-соғломлаштириш мажмуи майдонида ўтказган бўлса-да, мавсум эндигина бошланаётганини назарда тутсак, бир қадар чиройли комбинациялари билан томошабинларда илиқ таассурот уйғотди.

Чамаси футболчиларимиз учун яқинда ниҳоясига етган Тошкент халқаро турнирида иштирок этиш анча асқотган кўринади. Ҳар ҳолда Қувайтнинг «Ал-Қувайт» жамоаси билан кечган ўйинда тўла устунлик фарғоналиклар томонида бўлди. Юзага келган қулай вазиятларни ҳисоблаб ўтирмайликда, Анвар Бердиев ва Илья Коваленколарнинг зарбасидан сўнг тўп дарвоза тўсинига тегиб қайтганини ёдга олайлик. Ғалаба келтирувчи ягона голга эса иккинчи бўлимда тожикистонлик легионер Акмал Холматов жарима тўпини қойилмақом тарзда ижро этиб, муаллифлик қилди.

Мамлакат чемпиони «Пахтакор» эса «Д» гуруҳидаги илк учрашувини Сурияда ўтказди. Дамашқнинг «Ал-Жаиш» жамоаси учун бу ўйин ўзига хос имтиҳон бўлди. «Пахтакор» футболчилари рақибларига нисбатан ҳар жиҳатдан устун эканликлари яққол сезилиб турди. Ҳатто, айтиш мумкинки, Т. Агамуродов шогирдлари жонларини унчалик койитмадилар ҳам. Бошқача айтганда, вазиятга қараб иш тутишди.

«Пахтакор» устунлигини тасдиқлаган икки гол биринчи бўлимда киритилди. А. Гейнрих жарима майдонида ўйин қоидаси бузилган ҳолда тўхтатилгач, ҳакам пенальти белгилади. Сервер Жепаровнинг зарбасидан сўнг ҳисоб очилди. Иккинчи гол шу куни ҳимояда ҳаракат қилган ёш иқтидорли ўйинчи Илҳом Суюнов томонидан чиройли тарзда амалга оширилди. Яна бир неча имконият юзага келган эса-да, гоҳ ҳужумчиларимизнинг ноаниқ зарбаси, гоҳ араблар дарвозабони Муҳаммад Байрутийнинг маҳорати туфайли мантиқий якун топмади.

Нима бўлганда ҳам бошланиши чакки эмас. Илк учрашувдаёқ ҳар икки жамоамиз уч очко соҳибига айлангани айни муддао бўлди. Насиб этса, бу ёғи осон кечади.

Маълумки, ичакларда ҳар хил микроорганизмлар, жумладан, бифидобактерин, лактобактерин ва шартли патогенлар мавжудлиги аниқланган. Дисбактериоз ривожланганда ана шу микрофлоранинг ҳаракат мувозанати бузилади. Олимларнинг фикрича, дисбактериоз ривожланганда, айниқса, бифидобактериялар ва лактобактерин жуда камайиб ёки бутунлай йўқолиб кетиб, шартли патоген микроблар кўпайиб кетади.

Билиб қўйган яхши

ДИСБАКТЕРИОЗ ВА САЛОМАТЛИК

Микрофлора маълум бир табиий муҳитда (тупроқ, сув, ҳаво, овқат маҳсулотлари, ҳайвон, ўсимлик ва одам организмида) яшайдиган микроорганизмлар мажмуи бўлиб, соғлом одам ва ҳайвонлар териси, шиллиқ пардаси, меъдаси ва ичагининг нормал таркибий қисмида яшайди.

Микрофлора доимий ва ўзгарувчан турга бўлинади. Доимий микрофлорага эвалюция жараёнида терида ва организмнинг муайян бўшлиқларида яшашга мувофиқлашган микроорганизмлар киради. Олимларнинг таъкидлашича, одам териси бактериялар – стафилакокклар, стрептакокклар, дифтероидлар, шунингдек, моғор ва ачитқи замбуруғлари яшайди. Оқиз бўшлиғида микроорганизмларнинг 100 га яқин тури топилган. Соғлом одам меъдасида меъда ширасининг микробга қарши хоссалари борлиги туфайли микроорганизмлар бўлмаслиги кузатилган. Аммо изланишлар давом этмоқда. Ўн икки бармоқ ва ингичка ичакда микроорганизмлар нисбатан кам топилган, йўғон ичакда эса жуда кўплиги аниқланган (400-500 та тури). Ўзгарувчан микрофлорага одам танасига ҳаво, овқат, сув билан тушадиган ва ундан тез чиқариб юбориладиган микроорганизмлар кириши аниқланган. Турли яллиғланиш ва йирингли касалликларни даволашда, шунингдек, антибиотиклардан нотўғри фойдаланилганда микрофлорадаги микроб турларининг нисбати кескин ўзгариб, улар қирилиб кетиб, натижада дисбактериоз ҳолати пайдо бўлиши исботланган.

Олимларнинг таъкидлашича, дисбактериозда организмнинг озиқ моддаларни ўзлаштириш жараёни бузилиб, ферментатив реакциялар ўзгариб, витаминлар синтези кескин пасаяди. Микрофлоранинг тақсимланиши ва турлари мувозантининг бундай ўзгариши оқибатида ичак диспепсиялари (овқат ҳазм қилишнинг бузилиши), токсикоинфекциялар, йиринглаш жараёнлари, зотилжам каби касалликлар вужудга келиши мумкин. Ҳозирги кунда дисбактериозда организмда антибиотикларга чидамли микроблар устунлик қилиши кузатилмоқда. Буни экспертларнинг хулосасига кўра, шамоллаш хасталикларини даволашда ва тана ҳароратини пасайтиришда ишлатиладиган котримоксазол, тетрациклин, ампициллин, ампиокс, олететрин, левомицетин каби препаратларга микроблар мослашиб, даволаш муолажалари самарасиз бўлмоқда. Бу касаллик профилактикаси маълум даражада антибиотикларни тўғри қўллашга боғлиқ. Бактерияларга қарши нотўғри даво қилинганда одам организмида нормал микрофлорадан иборат бўлган микроблар ҳалокатга учраб, бу унинг касаллик қўзғатувчи микроорганизмларга чидамлилигини издан чиқаради. Нормал микрофлоранинг издан чиқиши кўнгилсиз оқибатларга олиб келиши мумкин (организмда заҳарланиш ёки юқори сезувчанлик – аллергик ҳолати ва б.). Ичак микрофлорасининг таркиби нормал микфофлора таркибига кирадиган бактерияли препаратлар қўлланилганда нормаллашади. Бундай препаратларни шифокор ичаклар фаолияти бузилган беморларга тайинлайди (ич оғриши, ич кетиши, ич қотиши, ич дам бўлиши, ич қўлдираш ва б.).

Бундай ҳолатларни ҳозирги замон айрим тиббиёт олимлари ичак дисбактериози эмас, йўғон ичакни безовта қилувчи синдром деб атамоқда. Уларнинг ривожланишига қуйидаги сабаблар асос бўлиши таъкидланмоқда:

– Нотўғри ва тартибсиз (палапартиш) овқатланиш;

– Антибиотик ва бошқа тиб препаратларини нотўғри ва меъёридан ортиқча қўллаш;

– Меъда-ичак хасталиклари ва А витамини авитаминози мавжудлиги;

– Эмоционал асабийлашиш (стресс);

– Кўп тамаки (нос) чекиш ва спиртли ичимликлар ичиш;

– Ачитилган таомларни (нон, хамирли маҳсулотлар, пиво);

— Сиркаланган, консерваланган, тузланган озуқаларни истеъмол қилиш;

— Жуда иссиқ ёки совуқ, шўр, ширин, аччиқ, ўткир,ёғли таом ва ичимликлар тановвул қилиш;

– Меъёрида меҳнат қилиш, вақтида дам олиш ва ухлаш тартибига амал қилмаслик ва бошқалар.

ФОЙДАЛИ МАСЛАҲАТЛАР

1.Дисбактериоз синдромининг доимий йўлдоши – қийнайдиган қичишиш билан кечадиган тери аллергик хасталиги эканлигини унутманг.

2.Беморлар антибиотиклар ва бошқа препаратларга ружу қўймасдан, имконияти борича табиий ёки халқ табобати муолажалари билан даволанишлари маъқул (сут, ўсимлик маҳсулотлари, доривор ўсимликлар, ҳўл мева, сабзавот, кўкатлар, шароблар, бадантарбия машқлари, сув, ванна, қуёш ванналари, чўмилиш, иссиқ, совуқ сувда ювиниш, спорт, туризм, югуриш, сайр қилиш ва ҳакозо.)

3.Машҳур олим Ж.Свифт айтган «Дунёнинг энг яхши шифокорлари – парҳез, хотиржамлик, хурсандчилик насиҳатига амал қилмоқ даркор».

4.«Дисбактериоз синдроми» муаммосини ечишда фақат тажрибали терапевт ёрдамида руҳий парҳез ва дори-дармонлар билан даволаниш усуллари самарали натижа бериши мумкин.

5.Ичак дисбактериозини даволашда ва олдини олишда линекс препарати самарали натижа бераётганлиги тўғрисида Россия матбуотида гапирилмоқда. Чунки линексда ичак учун фойдали бўлган уч турли микроорганизмлар мажмуаси мавжуд экан: бифидобактерия, лактобактерия ва нордон сутли стрептокок.

Сафар МУҲАММАДИЕВ,
доцент

Ўзбекистон давлат муассасалари ва жамоат хизмати ходимлари касаба уюшмасининг Тошкент шаҳар Кенгаши Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати ходимлари бирлашган касаба уюшма қўмитасининг раиси Бахтиёр Ниязовга онаси **РОЗИЯ** аянинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

ISHONCH

МУАССИС: Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси

Бош муҳаррир Мирғиёс ҚАЮМОВ

Таҳрир ҳайъати:
Эркин Воҳидов, Сайёра Рашидова, Жория Алимхўжаева, Маъмура Одилова, Маҳмуджон Расулов, Элёр Ёқубов, Зайниддин Рихсиев (бош муҳаррир биринчи ўринбосари), Виктор Зверев (бош муҳаррир ўринбосари «Ишонч-Доверие»), Мирзоҳид Содиқов, Шамсиддин Эсонбоев, Кудратилла Рафиқов, Мирфозил Олимов.

E-mail: ishonch@dostlink.net; ishonch1@dostlink.net

ТЕЛЕФОНЛАР:
Котибият 56-52-78;
Хатлар бўлими 56-85-43;

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган

Босишга топшириш вақти - 21.00
Топширилди - 23.00

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй. Нашр кўрсаткичи: 133; 134

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 035-рақам билан рўйхатга олинган.

IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда.

«Шарқ» нашриёт—матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Тиражи: 18129 Буюртма Г— 214 1 2 3 4 5